

345/2
1903

№ VI

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ
ՏՈՒՆՆԵՐԻ
ՆՈՒՆՆԵՐԻ

2

Ո Յ Ե Ո Ն Ո 1903

ყოფილი „ჯეჯილისა“

I	** ლექსი—შ. ძეგვიძისა	3
II	პატარა ევას ექვსი გროში (ფრანგულიდან)—კნ. ანასტასია ამილახვრისა	5
III	ტყუილის მოტრფიალე იგაეი—აღ. მიძინაშვილისა	8
IV	სამშობლოსაკენ ამბავი—ნიკო სუციშვილისა	9
V	მსუნავი იონა (ფრანგულიდან)—ტასოსი	19
VI	ზოოლოგიური ბალის მცხოვრებლები—თეთრი დათვი—(თარგმანი)—ნიკო მანაშაძისა	23
VII	პერანგის ამბავი (ფრანგულიდან)—ელენე სელთუფლიშვილისა	29
VIII	როგორ აკეთებენ ქალაქს (გადმოკეთებული)—გოტე ელიოზიშვილისა	37
IX	თავ-განწირული შვილი (რუსულიდან)—გ. ფარდაშვილისა	45
X	მონადირეს შვილი სამ-ნაპერა (ზლაპარი)—აღ. გუცქირიძისა	48
XI	ძველი ისტორია ერნესტ ლაეისისა, (რომის იმპერია) თარგმანი—ნ. შენგელისა	52
XII	წერილმანი: ანდაზები, გამოცანები; ჩქარა გამოსატყველი, შარადა, რებუსი, ახსნა და განცხადება	59

ვისაც სრულათ არა აქვთ შემოტანილი ყოფილი „ჯეჯილისა“ ფული, იმათ შემდეგი ნომერი აღარ გაეგზავნებათ.

გეგმიანი

ქართული
ბიბლიოთეკა

საქმავილო ნახატებიანი

ჟურნალი

იზრდი, მკვანე ჟუვილო,
დაზუდო, განდი უანო!..
ო. დ.

№ VI

წალიწადი მეთოთხმეტი

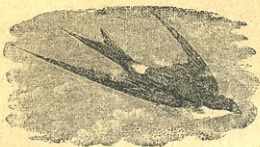
ტფილისი

სტანბა ტ. შ. რატინ ანტისა, № 41 | Тип. Т. М. Ротинянца, Гол. пр. № 41
1903

საქართველოს
საქართველოს

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 2-го Юля 1903 г.

*
* *

აღაზი ბზინავს, ბიბინებს,
გაგვიზაფხულებდა სრულათა,
მერცხალი უცხო ქვეყნიდამ
მოფრინდა მზიარულათა.

მოფრინდა, გვაძლევს სალამსა
გვიგალობს, შემოგვცქრიალებს,
ხან სოფლად შეჰკრავს კამარას,
ხან ლაყვარდ ცაში სრიალებს.

მერცხალო, საკენკ-მარცვალი
შენთვის მზათა მაქვს პურისა,
ოდონდ მითხარი ამბები
ქვეყნების შორეულისა.

მითხარ სუდ იყავ ზამთარში,
მალხაზო, ჭიკჭიკ ხმიანო,

1387
19897

საქართველოს
პარლამენტის
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საქართველოს
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

პატარა ევას ექვსი გროში.

(ეუბლენი ნ. შ. ე.)

პაწია ფერმისდილი გოგო, ღარიბათ
 ჩაცმული, შევარდა ერთ წიგნის მა-
 ღასიაში ქალაქ ანენსურგში და მო-
 წიწებით უთხრა მაღასიის პატრონს:

— უკაცრავთ, ბატონო, გაქვთ ის
 წიგნი, რომელშიაც სწერია: «აცა-

დეთ ყრმებსა მავას მოსვლად ჩემდა?» მე მსურს ვიყი-
 დო, რამდენი ღირს მიბძანეთ, ძალიან მეშურება.

კეთილმა ვაჭარმა ღმობიერის სმით უპასუხა:

— რომ არ შეონდეს ეგ წიგნი, რას იხამ, შვილო?

— ოს, დიდათ მეწუინება! მე ძალიან მინდა მაგ წიგ-
 ნის შოვნა. გოგონას სმა აუკანკალდა.

— აბა პითხარ, რათ გსურს აგრე გულით მაგ წიგნის
 ეიდვა, ან რათ ეშურება აგრე? ჭკითხა ვაჭარმა.

— ახლაკე მოგახსენებთ, ბატონო: ერთხელ ჩემი ქალ-
 ბატონი შინ არ იყო და მე წაველ საკვირაო სასწავლე-

ბელში, სადაც მასწავლებელმა ბევრი რამ გვიამბო კეთილ მწეემსზე, რომელსაც უუვარს ბავშვები, აგრეთვე გვესაუბრე ბოლა მშვენიერ ცასე, სადაც ბავშვები იხილვენ იესოს, მეუ მსურს იქ წასვლა.

— ახლა მითხარ, რათ ეშურები?

— იმისთვის, რომ ჩემმა ქალბატონმა თუ გამიგო, რომ მე ფულები მქქეს, რომელიც კეთილმა აღამიანმა მახუჯა, წამართმევს, და მე-კი მინდა ამითი ვივიდო ის წიგნი, რომელშიაც უოკელივე დაწვრილებით სწერია კეთილი მწეემსის შესახებ. მე ძალიან ავათა ვარ, ცუდათ მახველებს, უუვლა ამბობს რომ დიდხანს ვერ ვიცოცხლებ, ამისთვის მინდა გავიცნო იესო, მანამ მოკვდებოდე და ვინილავდე მას.

ვაჭარმა მოიწმინდა ცრემლები, აიღო წიგნი, გადაუძალა სასარება ლუკასი და წაუკითხა ის ადგილი, სადაც სწერია: «ვისაც უუვარს კეთილი მწეემსი და მსახურებს მას, წავა მასთან და ჭოვებს ნათელს, სინარულს და ბედნიერებას».

— ოხ! რა მშვენიერებაა! წარმოთქვა გასარებული ბავშვმა,—მან ბძანა: «მოკვდ ჩემთანო!» და მე მინდა წასვლა მასთან. როგორა გკონიათ, ბატონო, დიდხანს მომინდება კიდევ აქ ცდა?

— არა ძკონია, უთხრა მოხუცმა და მიიბრუნა თავი, რომ ბავშვისთვის არ ეჩვენებინა თვალბზე მომდგარი ცრემლები. გროშები ისევ შენთვის შეინახე, შეილო, მოდი სოლმე ჩემთან, როცა გკალოდეს და მე წავიკითხავ ბევრ რამეს «ლუთი-

ჰატარა ევას ექვსი გროში

ურ წიგნიდან» — უთხრა ვაჭარმა. ბავშმა ზირობა მისცა და გაეშურა შინისკენ.

გავიდა რამდენიმე დღე, მაგრამ ჰატარა ევა აღარ მოვიდა ვაჭართან. რაღენსამე კვირის შემდეგ გაიღო მალაზიის კარბი, შემოვიდა ერთი დედაკაცი და უკმესი სმით უთხრა ვაჭარს:

— ევა მოკვდა! სიკვდილის ქამს სულ კეთილ მწვემსზე ლაზარაკობდა. აი ეს ექვსი გროში დამიტოვა, რომ თქვენ ვადმოგცეთ, შესაწირავათ ქრისტიანობის განავრცელებელ საზოგადოებისთვის; რადგანაც მე მკვდრის ფულს ვერ დავსარჯავ, ისევე თქვენ მოგიტანეთ. ამ სიტყვით დაჭურა დასკაზე გროშები და წავიდა.

ეს ექვსი გროში იქმნა შეწირული სურვილისამებრ.

როდესაც ჰატარა ევას ამბავი უამბეს სსკა ბავშებს, იმათაც მოინდომეს შეწირვა ამ საგნისთვის, მალე ევას ექვს გროშს მიემატა იმდენი შესაწირავი, რომ შესაძლო შეიქმნა მისიონერის გაგზავნა ჩინეთში კერპთ-მსახურთა მოსაქცევათ.

ენ. ანასტასია ამილახვარი.

(ფრანგულიდან)

ტყუილის მოტყვილა.

ი გ ა ე ი.

რთი კბცი ევედრებოდა მეორეს:

— ტუილი ძასწავლე და რასაც მთხოვ, მომცემი ვარო.

— ჩემო ძმაო, გამხნევ ტუილების ზირველი ოსტატი შენ თვითონ ეოფილხარ და აბა სხვისგან რაღა უნდა ისწავლო.

— რაზე მამხნე?

— შენ რომ გასამრჯელოს ძმირდები, ტუილზე უტუილესია: რო-

კორ შეგიძლიან, რაცა ვთხოვო ის მომცე; იქნება ცა და ქვეუნის ბატონობა მსურს და აბა შენ ამის მოცემა სად შეგიძლიანო.

აღ. მიჩინაშვილი.

სამშობლოსაკენ.

(ფუძლენი პატარა ნიტოს)

ასაფხულის აღრიანი კაშკაშა დილა იყო. მო-
წმენდილ ცაზე მზე უკვე ამოსულიყო. დამშვი-
დებულ სღვაზე კეძი მედიდურათ, მძიმე ქმე-
ნა-გუგუნით ანობდა წყალს და თვალ-გაღუ-
წვდენელ სღვის სივრცეს სიამაყით გადა-
სცქეროდა. კეძის ბანზე მკვარებნი ამოსულიყ-
ვენ და წმინდა ჭაერთი ტკბებოდენ.

— არიქათ, არიქათ! გაისმა კეძის ბანზე ხალხში ვი-
ღასივც სმა და ერთი ალიაქოთი ატუდა. რამდენიმე კაცი
ერთმანეთს ეცენ და ერთ კაცს შემოეხვივენ.

— მწუერია, მწუერი! იმასდა ერთი სღვაოსანთაგანი,
მაღლა აშკერდა ხელს და მოფთხრიბლუ ფრინველს გარს
შემორტყმულ ხალხს უჩვენებდა.

— საწუალი ფრინველი, ველარ შესძლებია ფრენა და
ჩამოვარდნილა!.. იმასდენ აქეთ-იქიდან. სოკნი-კი ერთმა-
ნეთს გაკვირვებით შესცქეროდენ და ვერ გაეგოთ, თუ საი-

დან გაჩნდა ეს ფრინველი ამ წუბალსა და ცის შუა, სადაც მხოლოთ გემს შეეძლო სიარული.

— რა არის, რა?.. მიჩვენეთ მეც! იმასდა პატარა ვასოც, რომელმაც მხურებლება მისწია მოსწია და სღვაოსანის წინ გაჩნდა.

— უი, ჩიტო, ჩიტო, რა ლამაზია! იმასდა ვასო და უნდოდა ხელი მოეკიდნა ფრინველისთვის, მაგრამ ეძინოდა.

— აჰა, ნუ გეძინია, მიჩუქებია შენთვის... კი არ გაუშვა, დაიჭი მაგრამ, უი სრამ სღვაოსანმა ვასოს და მისცა ხელში მწეერი. ვასომაც მაგრამ მოსჭიდა ხელები ფრინველს და დედისაკენ გაექანა.

— დედა, ჩიტო, ჩიტო!.. ევიროდა განარებული ვასო.

— სად იშოვე, შვილო, ვინ მოგცა?.. ეკითხებოდა გაკვირებული დედა.

— სღვაოსანმა, დედა, ახლა დაიჭირა, ეუბნებოდა ვასო დედას და სიხარულით ერთ ადგილს ვერ განხრებულყო.

— უი, საწუბალი, მწეერი ეოფილა!.. ხელს ნუ მოუჭერ, კენაცვალე, ცოცხა... მომეც, აჰ... შენე, საცოდავს, რა რიგ უცემს გული!.. იმასდა ვასოს დედა და მოფრთხირიანე ფრინველს აღფრსით ხელს უსვამდა.

— მომე, დედა, მომე... ესვეწებოდა ვასო დედას და თან ცბუკავდა.

— ნუ, შვილო, ნუ, ნუ დასტანჯავ ხელში ჭერით...

რომ იცოდე ამის ამბავი, შეგებრალება და უპატრონებ...

— აბა, მამ რა ვუყოთ, გალია რომ არა გვაქვს? იკითხვას ვასომ და მოწუენით შესედა დედას.

— მოვასერსოთ რამე, თორემ ან სელში შემოგაკვდებოდა, ან კიდევ გაგეოფრინდება და ამ შუა ზღვაში დაიღუპება... ცოდო არის... მასაც უთუოთ დედაც ჭეპვს შენსავით... მამაც... დებიც... ძმებიც...

— კი დედა!.. შევინასოთ... იცი სადა, დედა?.. შენს ბატონს სამკსავრო კალათაში... კარგი არ იქნება?.. შევეითხვას გაბრწუენვალებული სასით ვასო და განსარებულმა ისე მაგრა გამოჰქვრ ტაში, რომ აქამდინ კისერ-ჩამძვრალი მწუერი შეფრთხრილდა და გაიწია განსაფრენათ.

— აი, დედა, გაფრინდება!.. დაიძახა შეძინებულმა ვასომ, მაგრამ დედის სელებს მწუერი მაგრა ეჭირა, ვასოც დამძვიდდა.

— ჩავიდეთ, შვილო, ძირს და იქ მოვუსერსოთ რამე, თორემ სელში ვერ მოისვენებს, უთხრა დედამ ვასოს და გემში საწოლ ოთახში ჩავიდენ.

მართალია, კარგი იყო, რომ მწუერი სამკსავრო სელის კალათში ჩაესვათ, რადგან მწუერს ჭყერიც და სინათლეც საკამარისი ექნებოდა, მაგრამ რაკი კალათაში ბევრი რაღაც-რაღაცები ელაგა, დედამ «შლიაპის» უუთი ამჯობინა, და რომ მწუერს სინათლეც და აჭყერიც ჭქონოდა, ალაგ-ალაგ ქოლგის წვერით დახურიტა, ჩააგო ქაღალდი და მწუერი

შიგ ჩასვს. აქამდინ ჩაფიქრებული ვასო, ხელ-მეორეთ შეკუნტრუშდა და სან აქედან უკლიდა კოლოფს, სან იქიდან რომ დაენახა დამწვედელი ფრინველი.

— დედა, საიდან გაჩნდა ეს საწყალი აქ? ცნობის-მოყვარეობით შეეკითხა ვასო დედას და უუთს გვერდზე მოუჯდა.

— ეგუც, შვილო, შენსავით სამშობლოსაკენ მიმავალია, მიუგო დედამ, მაგრამ რა შეატყო, რომ ვასო ვერ მისვდა მის ახსნას, განაგრძო:

— შენ ხომ იცი, შვილო, რომ სოციერთი ფრინველი, მათ შორის მწვერიც, უოველ შემოდგომაზე, რაკი სიცოცხეები დაიწეება, ჩვენ ქვეყნას ტოვებს და თბილ ქვეყნებისკენ მიდის. ესენი ზამთარს იქ ატარებენ და გასაფხულზე ისევ ჩვენ ქვეყანაში ბრუნდებიან, ბრუნდებიან თავისს სამშობლოში; უბრუნდებიან იმ არე-მარეს, სადაც იგინი გამოიჩაყენ და ჰირველათ მოესმათ დედის ჭიკჭიკი. მათაც ისე უყვართ ეს არე მარე, როგორც შენ შენი სოფელი.

სოფლის მოგონებაზე ვასოს სისარულის ჟრუნსტელმა დაურბინა და მთელის თვისის ჰატარა არსებით შეირუა, მაგრამ დედას მანც თვალს არ ამორებდა. შვილის სიამოვნებით დედაც ტებებოდა.

— განა, რომ გიყვარს, არა შვილო?

— კი, დედა! უზასუსა ვასომ.

— მათი სიყვარული სამშობლოსადმი, განაგრძო დე-

დამ, უსოდოა. აქეთ წამოსასვლელათ ისე მოისწრაფებიან, რომ ჩამოთბება თუ არა, მაშინვე შეიკრიბებიან ერთათ და გამოუდგებიან გზას. გზაში, საცოდავებს ახ სანაირი ვაი-უბე-ღურება მოეღოთ, ეს იმათ კარგათ იცინან, მაგრამ არაფრის არ ეშინიანთ: გადმოჭფრენენ შეუპოვრათ და დაუღალავათ ღრეს, კლდეს, მდინარეებს, თუ წვიმა და ქარიშხალი არ დაუდგათ. ქარი და წვიმა-კი ბევრს უსწობს ბედნიერებას — სამშობლო მხარის ნახვას. აი, შვილო, ეგეც გუშინ-ღელი ქარიშხლის მსხვერპლია. ალბათ ქარს გზაში მოუსწვრია და აქეთ-იქით გაუფანტ-გამოუფანტავს. ბევრი დაიდუპებოდა შეუბრალეებელ სღვის ტალღებში, ეგ-კი ამ გემს შემოჭფარებიან. ეტეობა უველასე ბედნიერი ევა უოფილა — სამშობლო მხარეს ნახვას ეღირსება!..

— მივიდეთ თუ არა, მაშინვე გავუშვათ! ჩაუმატა ვასომ და ისევე შეტოკდა.

— ჭო, შვილო, გავუშვათ და მივუკეთ თავისუფლება. მის სინარულს სასდვარი არ ექნება. ფრთას-ფრთას შემოჭკრავს, მოსძებნის თავის საუვარელ კუთხეს, მორთავს ტებილ ჭუკ-ჭუკს — და ამცნობს მთლათ არე-მარეს, რომ იგი დაუბრუნდა სამშობლოს, დაგლოცავს შენ, სღვათსანს და სსვებს, რომ სიკვდილს გადაარჩინეთ...

— რატომ ახლა-კი არ ჭუკ-ჭუკებს, დედა? გააწვევტინა ვასომ დედას.

— განა ახლა რა აქვს მას საჭუჭუკო?.. შენ რომ

ჩაეკეტნე ვისმე ძაგისავეთ, აი ამ ჰატარა ბნელ ოთახში, იტყულებდი ისე, როგორც ახლა ცულებობ? ვასომ ამ კითხვაზე მხოლოდ თავი გაიქნია, დედამ-კი განაგრძო. — ჭო დეგეტ ახლა ტყუება... ტუსაღია. განა ტყუეს შეუძლიან მღერა?... ან რომ იმღეროს, ვის უძღეროს?... მიეცი ნება დაჯდეს იქ, სადაც მას სურს და ჭუჭუკებსაც მაშინ მოჰყუება... ახლა რაც უნდა ვუბლერსოთ, რაც უნდა ბევრი ვაჭამოთ, ეგ მანც ხმას არ ამოიღებს. ჩვენი არც საჭმელი, არც სასმელი და არც ალერსი არ ახარებს ძაგის გულს. ძაგის გულს და ენას მხოლოდ თავისუფლება ამომრავებს და მხოლოდ მაშინ იჭუჭუკებს, მაშინ თვითონ იპოვის პურსაც და წუბლსაც.

— მართლა, დედა, ვინ იცის რამდენი ხანია არა უჭამია-რა, საწყაღს, რა ვაჭამოთ? იკითხა ვასომ და ისევე განზრეტილებიდან მოუსვენრათ დაუწყო მწეერს თვალიერება.

— ავიდეთ ზევით და მოვიკითხოთ: ან მხარეულს ან სხვა ვისმეს ექნება რისამე მარცვალი, უთხრა დედამ და ორივენი კემის ბანზე ავიდნენ. დედის იქედი გამართლდა. კემზე ერთ მოსამსახურეთაგანს იადონი ჭეოლოდა და სიამოვნებით მისცა მისი საჭმელი. ვასომ ჩაიყარა თუ არა ჰაწია ბუჭაში ფეტვი, მოჭკურცხლა თავინთ ოთახისაკენ და მოსვლისათნავე განზრეტილებიდან დაიწყო უთში ფეტვის მარცვლების ურა. მოვიდა დედაც, ახადა ფრთხილათ უთს სასურავი, ჩაყარა შიგ ფეტვი და სწრაფათვე დახურა.

— რომ მოსვენებით იუკეს, ძაღლა შევდგათ, უთხრა დედამ და უუთი ძაღლა საწოლის სემო თაროზე შედგა. გემი-კი გუგუნით და ქშენით მიდიოდა.

— სმელეთი, სმელეთი! შემოესმათ ვასოს და მის დედას. ამ სმაზე ორივენი ფეხზე წამოცვივდნენ და სწრაფათ გემის ბანზე ავიდნენ. ბანი ხალხით გატენილიყო. ვეკლას აქ მოეყარა თავი. ეტეობოდა სმელეთის დანახვა ვეკლას და ნატრებოდა. იქ შორს-შორს მოჩანდა რაღაცა ლურჯი სოლი, რომელიც ცას და წელის სივრცეს ერთი-ერთიმანეთს უკავშირებდა, ეს იყო სმელეთი. ამას მისჩერებოდა ვეკლას სინარულით. რამდენიც უახლოვდებოდნენ ამ სოლს, იმდენათ იგი უფრო და უფრო მუქდებოდა, თან-და-თან იხრებოდა და განივრდებოდა. ბოლოს გამოჩნდა მთის მწერვალოებიც.

გემი შეუზოვრათ ანობდა წელს და ქშენა გუგუნით მიდიოდა სულ წინ და წინ. ძაღუ გაიჩნა ქალაქიც. მკსავრებს შეექნათ ალიაქოთი, ბარგის მომსადებას შეუდგნენ. ვასომ და მისმა დედამაც ვეკლას ბარგს მოუკრიფეს თავი ერთათ და ისევ ბანზე ამოვიდნენ. გემი თითქმის ნავთსადგურში შესულიყო. ნავთ-საყუდელზე ხალხს მოეყარა თავი და მკსავრთ მოუთმენლათ მოელოდა. ვასოს და მის დედას ამ ქალაქში არავინ ჭეკუდათ ნაცნობი და არც არავინ დასვედრია. რამდენიც გემი ნავთ-საყუდელს უახლოვდებოდა, იმდენ-

ნათ ვასო უფრო და უფრო შფოთავდა, დედას ეწეოდა, ბარკის ჩქარა გამოტანას ეხვეწებოდა.

— თუ გინდა, შენ შენი მწვერი ამოიყვანე! უთხრა ბოლოს გაბეზრებულმა დედამ. ამ სიტყვების თქმა და ვასოს გასცევა ერთი იყო. ერთ წამს შემდეგ ის ისევ იქ დაიბადა, მაგრამ გემის მძიმეთ სიარული მას ძალიან აბრახებდა.

მატარა ხანს შემდეგ გემი გაჩერდა. გემის მოახჯირის კარი ჯერ კიდევ რიგინათ არ გაეღოთ, რომ სმელეთს დანატრულებულმა ხალხმა იგრიალა და ხუთის წამის შემდეგ გემზე უკვე აღარავინ იყო, გარდა მუშა ხალხისა, რომლებიც გაფაცოცებით შეუდგენ გემის დასუფთავებას.

ამ დროს ვასო და მისი დედა ტლით რეინის-გისის სადგურისკენ მიქრიალებდნენ. სადგურზე ამათ დიდხანს არ მოუსდათ ცდა. გზავრებით გატენილი მატარებელი გამწანდებულყო წასასვლელათ, დინჯათ ქმინავდა და თითქო წასვლას არ ეჩქარებოდა. ვასოს ორქელმავალის აუჩქარებლობა აბრახებდა და მოუსვენრათ ცმუკავდა. ბოლოს გაისმა მესამე ხარის ხმა, მერე სტვენა, სოგიერთი დაგვიანებული წივილ-უვირილით ვაგონების კიბეზე სტებოდა, სოგი-კი ვაგონებიდან სწრაფათ მიწს ჩადიოდა, რომ მატარებელს არ გაჭეოლოდა. ორთქლმავალმა ერთიც შეჭკივლა და მძიმე მძიმე ქშენით და ცეცხლის ფრქვევით დაიძრა. ვასოც შეტოკდა და გულის ძკერამ უმატა, ის მოუსვენრათ ხან გარეთ იცქირებოდა და ხან ეუთს შეჭეურებდა. მატარებელი ქალაქს

ვასცდა. გამოჩნდა მწვანე სავერდის ხალსავით სხვა-და-სხვა-ფერით აუვავებული მინდორი. ვასო თუ სადგურსე ორთქლ-მაკლის სიღინჯესე ჯავრობდა, ახლა მისი ნამეტანი სი-ფიცსე აბრახებდა.

— «რბ იუო, რბ მიაბენინებს ასე თავ-გადაგ-ლეჯით, რბ დიდი რბმ იქნებოდა, რომ ჰატარბ ხანს განერებულიუო აქ, ჰატარბ ხანს გვეგლო ამ მინდორსე, აკერ აიმ კორდსე, მწუერსაც აქ დავაბინავებდი, აკერ აიმ ჯაგ-ქვემ და მერე ისე წავიდოდითო», ჰფიქრობდა ვასო. ჰავრამ მატარებელი უურს არ უგდებდა, მიჰქროლავდა და არე-მარეკ მასთან ერთათ მიჰქროდა, მიტრიალებდა.

— უჰ, რბ მშვენირებაა, რბ არე-მარეა!—თქვა ვასოს დედამ, როდესაც ფანჯარაში გაღისედა,—შესე, შესე, იმ ფრინველებს, რბ რიგ თავისუფლათ დანავარდობენ! ახლა-კი დროა, შვილო, მწუერი გაკუშვათ: დეე ესეუც ჩაერიოს მათში! დაუმატა დედამ და ჩამოიღო ქაღალდის უუთი. ვასოს გუ-ლი უფრო აუფანცქალდა და დედას ხელებში მივარდა.

— მე, დედა, მე... გაუუშვებ... იმასდა ვასო.

— კი, შვილო, კი, მსოლოთ ფრთხილათ, რომ მატარებლის ქვემ არ ჩავარდეს, მალლა ააფრინე,—აფთხილებდა დედა და თან ასწავლიდა, საიდან და როგორ უნდა გაეფრინა.

— ფრრრ!... გაიფრიალა ჩიტმა და ვასო ხელ-ცარიელი

საქართველოს
პარლამენტის
ერეკლესული
ბიბლიოთეკა

15436034005

იდგა ფანჯარაში. ბევრი ათვალიერა, მაგრამ მწვერი აღარ-
 სად ჩანდა. ვასო ჯერ დაღონდა და როცა დედამ კვლავ ხუ-
 წერა, თუ რა ბედნიერება მიანიჭა მან მწვერს, მერე ისევ მო-
 იმნიარულა და ღიმილით ათვალიერებდა არე-მარეს, თითქოს
 ცდილობდა გაფრენილი მწვერი იქ დაენახა.

ნიკო ხუცისშვილი.

მსუნაგი იონა.

ატარა იონა მსიარული და ეონადი
 ეძაწვილი იუო. ეველას ევერებოდა
 ერთი სენი რომ არა სჭირებოდა —
 საძინელი მსუნაგი იუო. თუ თვალს
 მოჭკრაგდა სადმე ან ქადას, შაქრის
 ჰურს, ან მურაბას უსათუოთ იმაში

წილი უნდა დაედო. დედა მისი რომ გავიდოდა სახლი-
 დან ეს ეველა კუთხეებს გადურევ-გადმოურევდა, მეტადრე
 თუ შკაფის განსაღებს ჩაიგდებდა ხელში! თუ ნახავდა ხილით
 სინს კვერდსე ვერ გაუვლიდა, რომ ხელი არ წაეტანებინა.
 ხესილს დაინახავდა თუ არა მარჯვეთ მოსწევეტდა საუკეთე-
 სო ატამს და კაი ქლიავს.

ერთხელ ეძაწვილის მამამ დაინახა, რომ მისი მშენი-
 ერი ჰატარა მსხლის ხე ძალსე ინმრევა. წუნარი დღე
 იუო, სიოც არ უბერავდა: — რა უცნაურ ამბავს ვხედავ, თქვა

მამამ — ეს ჩემი მსხლის ხე თავის თავათ რათ ინძრევა? მივიღე ერთი ახლოს...

მიუხსლოვდა თუ არა დანახა მიწის ჩამოჩვებული მსხლის ხის ტოტები და რა სასწაულითაც ინძრეოდა ეს ხე. იონა დახოცილი იყო ხის ქვეშ და რაც ძალი და ღონე ჰქონდა ანძრეოდა ხეს და ჩამოცვინულ მსხალს აგროვებდა. ჰატარა სულელმა ვერ მოიფიქრა, რომ თუ ბაღახებში თავი არ უჩანდა შემოდან რომ ჩახედავდენ სომ დანახავდენ. ეძაწვილი ისე გართული იყო თავის საქმეში, რომ სანამ მამამ უორები არ აუწია, ვერ შეამჩნია მისი მისვლოვება.

იონას სძირათ სჯიდენ, მაგრამ აგრე ადვილი არ იყო მსუნაგობას გადაჩვეოდა. ერთხელ ბებიაშ, რომელსაც ეგონა იონამ დაიძალა თავის მსუნაგობაო, უთხრა: — ჩემო ჰაწია იონავ, რადგან ახლა უურო დატკვიანდი, მინდა დაგასახუქრო, მეწვიე სვალ საღამოს, ეველა შენი ბიძაშვილები ჩემთან იქნებიან, ისეთ ქადებს მოგართმევ, რომ იტყვი ოქროაო, ისეთ ნაღებს გატმევ, რომ დანით დასაჭრელი იუოსო.

იონა სინაზულით ფეხსე აღარ იღვა. ეჩვენებოდა ვითომ ქადებს და ნაღებს კიდევ შეეძყოდა. «ჩემო დედუკავ, სვალ წავალ ბებიასთან, უსათუოთ წავალ.

მეორე დღეს გაათავა თუ არა სადილი ჩააცვიდა დედას, გამიშვი ბებიასთანო.

— კარგი, ჩემო იონავ, გავიშვებ. თუმცა მგონია, ვითომ გადაფხვიე მსუნაგობას, მაინც მინდა გამოგცადო. აი, ეს კალათა უუძნით წაუღე ბებია შენს. მომეცი სიტყვა, რომ გზასე ამას ხელს არ ახლებ.

— გაძლევი სიტყვას, დედავ, უთხრა თამამათ ემაწვილმა.

— ძვერბ შენი სიტყვა, შვილო, იცოდე მხოლოთ, რომ თუ მე მომატეუებ, დმერთს ვერ მოატეუებ, ის ხედავს უველაფერს.

ზატარა იონას ბევრი აღარ უფიქრია, გამოესალმა დედას და სინარულით გაუდგა გზას.

ემაწვილს ფიქრათაც არ ჰქონდა უუძნის ხელის სჯება, მაგრამ დიდხანს დაჰუურობდა კალათს. შიგ ისეთი შგენიერი მტევნები ეწყო, რომლის მარცვლები გატენილი და ქარვასავით უვითელები იყო. ბავშს ნერწევი მოუვიდა ზირსე — რა გემრიელი უნდა იყოს ეს მშგენიერი მტევნები! დაიკვირა ზატარა იონამ. — ამ ბალახსე რომ დავისვენო, ერთი მტევანი რომ შევჭამო, მხოლოთ ერთი, ბებია ჩემი რას შეიტუობს!..

ამ სიტუებით იონამ აიღო ერთი მტევანი, რომელიც უფრო დიდი იყო და როგორც მსუნავს ეკადრებოდა არ დამარცვლა და საჩქაროთ ზირთან მიიტანა, მიაღო ზირი თუ არა მტევანს უეცრათ საშინელი ტევილისავან დაიწყო კვირილი და მტევანი ხელიდან გაუვარდა.

იცით ამ მსუნავს რა მოუვიდა? ზირთან რომ მიიტანა

უორძნის მარცვალი, ქვემ თურმე უვითელ-მაჳი მწერი ეო-
 ფილიუო, რომელსაც კრასნანს ეძახიან. თურმე კრასნანა შე-
 ექცეოდა საუსმეს და ფიქრშიაც არ მოსდიოდა, რომ ვინმე
 მას შეესებოდა. მაგრამ, როდესაც იკრძნო ვიღაც შეუპოვარო
 უპირებს მის საუსმეს სელის სლებას, მოძართა თავისი ისა-
 რი და ისეთი ძალით ჩაურჭო ტუჩში მსუნავს, რომ მისი
 უვირილი კარგა შორს გაისმოდა.

ვინ მიეშველებოდა ამ ტრიალ მინდორში იონას, ვინ
 ანუგეშებდა? გამწარებული გაიქცა და ტირილით მივიდა ბე-
 ბიასთან. თავისი უბედური თავ-გადასავალისა მხოლოთ ნა-
 სევარი უამბო, მაგრამ ბოლო უველა ადვილი მისასვედრი
 იყო.

ბებიამაც და ბიძაშვილებმაც ბევრი იცინეს გულიანათ
 და საბრალო იონა მასწართ აიკდეს. ამითი არ გათავდა
 საქმე. კრასნანს ისრისავან ენა ისე დაუსივდა, რომ ეძაწ-
 ვილმა ჰირში ველარა ჩაიდო-რა და ქადებ, შექრის ჰურებს
 და ნაღებს მის თვალ-წინ უველა შეექცეოდა. ჰირი რამდენ-
 სამე დღეს ჰქონდა დასიებული და ამ უბედურობას-კი მოჰყ-
 ვა კაი შედევო, იონა თითქმის სრულებით გადაეჩვია მსუ-
 ნავობას.

ტასო.

(ფრანგულიდან)

სოლოგიური ბაღის მცხოვრებლები.

თეთრი დათვი.

სოლოგიური ბაღის მცვეების სადგომში მთვა-
რეს შეუნათებია თავისი მკრთალი სწივები. სა-
შინელი ვიწროობაა ამ ძლიერთა საპრობი-
ლეში, სადაც არიან დამწყვდევლნი თავისუფლებაში ძლი-
ერნი, ტყვეობაში-კი მთლათ დაუძლეურებულნი და ღონე
მიხდილნი ტყის ბუმბერაზები. შუაღამეა. საშინელი უინვაა.

— მოუჭირე მაგრათ! ზვივდი უფრო ძლიერ, ჩემო უინ-
ვა — ჰანავ! — ბუტბუტებდა თეთრი დათვი თოვლუნა, რატომ
აქაც არა ხარ ისე მძლავრი და მაგარი, როგორც იქ, ჩემ
სამშობლოში? ოს ჩემო საყვარელო სამშობლო მხარე, მანდ
სად ვნახამთ მხურვალე უსიამოვნო მხეს, შენში ერთთავათ
მეფობს ღამე, თოვლი და უინვა.

— მეფობს უინვა და სიცივე!.. რა საშინელებაა! და-
იბღღვირა ვეფხმა.

— სულელია, საშიში მხოლოდ სიცივეა, რომელსაც მე
ვერ ვიტან... განა შენ შეგიძლიან გაიგო რამე ჩვენი ქვე-

ნის სილამაზისა? თოვლით შემოსილი და თვალ-მიუწდომელი დედაძინა, უსამხლვრო ოკეანე, რომელსედაც მიცურ-მოცურაბენ ეინულის კუნძულები, ძაღალი მთები, რომელთაც გადაჭკვრია თეთრი თოვლი და შემოდან დასცქერის მოციმციმე ვარსკვლავებით მოჭედილი ცა! რა ცხადათ წარმოძიდება სოღმე წარსული დრო, როდესაც ვცხოვრობდით მე და ჩემი ძმა დედის ნახი მზრუნველობის ქვეშ. თავშესაფარი ჩვენ არ მოგვეპოვებოდა, ხან ერთს და ხან მეორე ეინულს შევაფარებდით სოღმე თავს. საჩინოსთვის შორს არ გვჭირდებოდა წასვლა; საკმარისი იყო ეინულის ჭუჭრუტანაში შეგვეყო თავი და იქიდან უშველებელ თევზებს გამოვიუვანდით. თევზი რომ მოგვებზრდებოდა, მაშინ ლომთევზებსე და ზღვის ღორებსე დავიწუებდით ნადირობას. ხან-და-ხან ვეძახის სიარტითაც ჩავიტყბანურებდით სოღმე ზირს. ერთ ღამეს ჩვენ და დედა ვისხედით ეინულიან გვერდასე

— სუ, ეს რა არის? — ვკითხეთ დედა ჩვენს და შიშისაგან აგვანკაღდით. — უცქირეთ, სულელებო, და ნუ შემინდებით ეს მთის-ციხელია. ვხედავთ ცაზე რკალივით გადაჭკვროდა კაშკაშა სხივები, რომლებიც წამდა-უწუმ ტრიალებდენ ირგვლივ და იცვლიდენ ფერსა; ეველა ეს რაღაც საკვირველი და უცნაური ცაცხლივით ენთო. თოვლი და ეინულები ისე ბრჭკვრიალებდენ თითქო ზედ ვისმეს ოქრო და ბრილიანტები გადაჟურიაო. ცას თითქო ცისარტყელა გადაჭკვროდა,

ისე მოჩანდა. თვალები სულ ძთლათ მოგვექანცნენ ამ სინათლის ცქერაში. დღესაებ იყო განათებული არე-მარე. დღე უცებ მეორე ნაწირას გადასტა და ჩვენც უკან გაუყვით.

— აბა მხნეთ იუავით, შვილებო! — წაგვეზურხულა დედამ. თქვენ ისე მოიქეცით, როგორც მე გასწავლოთ; ადამიანებისა თქვენ ნუ გეძინიანთ, ისინი საშიში ძტრები არ არიან! თუ არ გაგვიჭირონ საქმე ჩვენ იმათ ნურას დაუშავებთ, მაგრამ მათი სურსათით-კი ჩვენ შეგვიძლიან პირი ჩავიტკბანურეთ.

დღეა გაბედულათ მიდიოდა წინ, ხშირათ შესდგებოდა სოფლე, იღებდა ძაღლა ცხვირს და თითქო რაღასაც ისუნთქავდა. ძაღლე ჩვენ დავინახეთ ქოხები, რომლებიც თითქო თოვლში იუვენ ჩაფლულნი. შიკ ქონიან სანთელს და გასურებულ კერას შემოსხდომოდენ ირმის ტეაში შესვეული კაცები და ითბობდენ სიცვიისაგან დამრულ ხელებს. ქოხთან ვეძანის ქონით სავსე ბოჭკები ელაგა, რომელიც ჩვენი საუვარდელი ჩასატკბანურებელი საჭმელია. ერთი ფეხის დაკვრით დედამ განაო ერთი ბოჭკა და ჩვენ სარბათ მივკვივდით გემრიელ საჭმელს. ქოხში ხმაურობა ატედა, დედამ დაანება ჭამას თავი, წამომავლო ხელი, შემისვა სურგსე და ერთათ მოვცხრილეთ. მე ვიცოდი რომ დედან არავინი ეძინოდა: ის თავისუფლათ მოერეოდა არამც თუ კაცსა, არამც თუ სუთ თავისოდენა მხეცსაც, მაგრამ ესლა ჩვენა ვუავდით თან და ეძინოდა ჩვენთვის არავის არაფერი ევნო. ცხა-

ზე ჩვენ შევხვდით ვეძანზე მონადირეებს, რომელთაც სიცივისაგან კანკალი გაუდიოდათ.

— მოდი და თან წავიყვანოთ ჩვენ ესენი, უთხრა ჩემს ძმამ დედას.

— დანებეთ თავი, ძვილო, მიუგო გულ-კეთილმა დედამ.— ჩვენ ახლა გამაძღრები ვართ და ესენი რაღა საქტირო არიან.

დედას ჩვენ ძალიან ვუყვარდით, ერთ წუთსაც თვალს არ ვკაშორებდა; როცა დავიღალებოდით დედას ზურგზე შევანსდებოდით და ასე ვმოგსაურობდით სოღმე.

ვერავინ ისე მარდათ ვერ დაცურავდა წებლში და დარბოდა გაღიზილებულ ეინულზე, როგორც ჩვენ. ერთის სიტყვით ჩვენ ვიუხვით შეფე სმელეთისა და ოკეანესი. ადამიანებს მსოფლიოთ შიმშილის და გაჭირვების დროს ვეტანებოდით სოღმე, სხვა დროს-კი ჩვენ ამათ არაფერს არ ვუძავებდით.

ოს რა კარგათა ვცხოვრობდით, რა თავისუფლათ ვსუნთქავდი მე ჩემ ქვეყანაში! აი თვალ-წინ მიდგია ღრუბლიანი დილა. როგორც კვამლში ისე გამოიციქირება მზე, მზის გულზე გაწოლილან განათობათ სღვის ძაღლები, რომლებიც მეტათ გამჭრინასე ცხოველები არიან, ისინი სულ ჩვენკენ იციქირებიან, მაგრამ ჩვენ იმათზე უფრო ოსტატები ვართ: ნელა შევცურდებით სოღმე ეინულის ქვეშ და სწორეთ იმათ ახლო ამოკეოეთ თავს და დიდ ნავენესს ვუძვრებით, იმ საცოდავებს.

როცა ჩვენ წამოვიხარდებით და ვიწვეთ ფიქრი ჩვენ უოფა ცხოვრებაზე, ამ დროს თავს საშინელი უბედურება დაგვატყდა.

ჩაიხამთრბ ვინულებში გეძმა. საშინელი ვინვითა და უსატყმელობით შეწუსებული კაცები ნაწირას გამოვიდენ, რათა თავი შეეფარებინათ ქოსმასებში. ჩვენ სეირნობის დროს შევნიშნეთ, რომ მათ ბევრი ვეძახის ქონი შეენახათ და მოვინდომეთ იმითი ზირის ჩატებანურება; როგორც-კი დავიწვეთ ჭამა, უცებ მოისმა საშინელი ჭეჯა-გუგუნის და დედაჩვენი მთლათ დასისსლიანებული წაიქცა მიწასზე. ის თითქო რაღასაც გვესაუბრებოდა მე და ჩემს ძმას, მაგრამ ჩვენ ვერ გავიგეთ, რა მოხდა და არსეინათ შევექცოდით მშვენიერ საჭმელს. როცა გავათავეთ ჭამა და მოვინდომეთ წასვლა, მაშინ გაკვირვებით შევნიშნეთ, რომ დედა წევს გაუნმრეველათ და ჩვენ თოკებითა ვართ შებოჭილი! ბევრს ვეცადეთ მე და ჩემი ძმა გავთავისუფლებულიყავით, მაგრამ ვერაფერი გავაწვეთ.

შემდეგ ამისა დაკარგეთ თავისუფლება, მინამდის ჩვენ ბედს ძაღლი არ დაჭეუდა, რომ დაგვიჭირეს მაშინ კი მოგვაბეს თოკები და ამ უოფაში გვეტოვებდენ მთელ დღეობით. გათავდა წამთარი. ღამეები შემოკლდა. გამოინედა შორეულმა ჩრდილოეთის მხემ, თკეანე განთავისუფლდა ეინულისაგან. ჩვენც გვი გაუდგა კხას, გაიარა მრავალი წლები და მდინარეები და მოადგა ამ სამაგელ ქალაქს. ჩე-

მი მძა სადღაც წაიუვანეს და მე-კი ჩამკეტეს ამ მავარ და ვიწრო გალიაში. ნუ თუ ამ გალიას შეუძლიან სამშობლოს მავიერთობა გაშიწიოს! თვალ-მიუწდომელ უსამსღვრო ოკუპანესა და ეინულის ძთებში თავისუფლათ აღსრდილს, რა მაცოცხლებს აქ, ამ დაწვევლილს გალიაში!

— ოს საცოდავო, საცოდავო ჩემო თავო, ვეღარ იხილავ შენ წარსულ ბედნიერებას!.. სამშობლოს!.. და თოვლუნამ ისე დაიღრიალა, რომ ვაბღვიძა იქ მეოფი ყველა პირუტყვები.

ნიკო მაჩაბელი.

პერანგის აბჯავი.

აოცარი ყმაწვილი იყო პავლე. სწავლას არაფრათ აგ-
დებდა, მხოლოდ სირბილი უყვარდა, მუდამ ხეებზე
დაპორტყავდა და ღობე-ყორეს ედებოდა. ჩიტების
და პეპელების ღეენის შემდეგ ხშირათ შინ სრულე-

ით დაკაწრული და დამტერეული ბრუნდებოდა, ხან-და-ხან უქუდო-
დაც. სრულიად ყურადღებას არ აქცევდა დედის და დების ჩივილს.

ერთ საღამოს, როცა პავლეს დედამ ლოგინში დაწოლილი შვილი
დაათვალიერა, ძალიან გაუკვირდა, რომ მის პერანგს ცალი სახელო
ვეღარ უნახა. პავლემ თვითონაც არ იცოდა, თუ რა უყო მეორე
სახელოს. უეჭველათ რომელისამე ჩიტის ღეენის დროს სადმე ხეზე
ღარჩებოდა. მოთმინებიდან გამოსულმა დედამ დაუწყა შვილს ყველ-
ჩება, მის უსაქციელობაზე. პავლე ავი გულისა არ იყო და დედის სა-
ვედურმა მეტად აულეღვა გული, ცრემლებიც მოერია.

— ძალიან ხშირათ, შვილო, ღამე, როდესაც თქვენს ტანისამოსს
დაკერებ, დაღალულობა და ძილი მერევა, მაგრამ თქვენის გულისა-
თვის უძილობასაც ვიტან და მოუსვენრობასაც—ეუბნებოდა დედა.

პავლე არაოდეს არ ჩაფიქრებულა, ამ საღამოს-კი უეცრათ თვალ
წინ დაეხატა დედის მწუხარება, ტანჯვა და მიხედა, რომ პერანგი
მისთანა მცირე რამ არ იყო, როგორც მას აქამომდე ეგონა. იმ

დროს, როდესაც დედა მისი პერანგს აკერებდა, პაულემ წარმოიდგინა თუ საიდან ჩნდება პერანგი, ვინ აკეთებს მას, ან რისაგან, ეს მისთვის ბევრჯერ უთქვამს დედას, მაგრამ ახლა აღარ ახსოვდა. ვერ ბედავდა ხელმეორეთ დედისათვის ეკითხა რამ ამაზე, რადგან ის მეტათ შეწუხებული და გაჯავრებული იყო. პაულე ცდილობდა თავისთავათ მოეგონებინა პერანგის ამბავი, მაგრამ ამ ფიქრში უცებ ჩაეძინა.

დახუჭა თუ არა თვალები, სიზმარში მოეჩვენა, ვითომ დედა მისი მის გვერდით იჯდა და ხელში ხელ-საქმე ეჭირა; გაჯავრების მაგიერათ მის სახეს მშვიდი და წყნარი გამოხატულება მიეღო. ხან-დისხან ხელ-საქმეს გვერდზე გადადებდა და სიყვარულით უმზერდა შვილს. ბოლოს, თითქო დედა მიხვდა რა ფიქრებით იყო ამ წამს პაულე გატაცებული და ღიმილით დაუწყო ლაპარაკი:

„ჩემი პატარა ზიჭიკო, თითქმის თერთმეტის წლისა არის და ჯერ კიდევ არ იცის, როგორ კეთდება პერანგი — ეუბნებოდა დედა, — პატარა ბრიყვი არაოდეს არ დაფიქრებულა იმაზე, რომ ყველა ეს პერანგის ქსოვილში და პერანგის ნაკერში არის ჩაწერილი. მაშ აბა მე წაეუკითხავ მას პერანგის გაჩენის ამბავს, რომელიც აკერ მუხლზე მიდევს; ყოველი ნევისის ამოღების დროს, პერანგი თითონ მაგონებს თავის ამბავს, ყოველ გვირისტში გვეუბნება თავის ისტორიას. ყური დაუგდე, საყვარელო შვილო! თქლი! მცენარის ღერი და განი! ძაფი! ნაქსოვი და ნაკერი.“

მ თ ე ს ვ ე ლ ე ბ ი.

მშვენიერი მაისის დღეა. აბა ერთი თვალი გადავაელოთ იტალიას, საფრანგეთს, რუსეთს! რას ეხედავთ? ჩვენ ეხედავთ გლეხს, რომელიც თავის ქალიშვილებით გამოდის ღარიბი ქოხიდან, გლეხს და გოგონებს მხარზე ადევსთ რილათიც საესე პარკები. ხედავ იპინი მივიდენ მოხნულ მიწასთან, რომელიც სწორეთ სასიამოვნო შე-

სახდავია. შვეთ გადაშლილი თითქოს იხვეწება, თესლი მომეცითო. რა დღის განმავლობაში სახნისით, თოხით, ფარცხით და ფოცხით, სიცივეში და სიცხეში, კაცები, ქალები და ბავშვები ამზადებდნენ ამ ღვინოს.

თეთროყული გოგო ცოცხლათ და საჩქაროთ იხდის ფოსტლებს, იკაპიწებს ფეშტამალს, იღებს პარკიდან პეშვით პატარა რგვალ-რგვალ მინანქარივით ბრწყინვალე მარცვლებს, იწერს პირჯვარს, მერმე იწვევს იქით-აქეთ მისელა-მოსულას, თან ხელს აქნევს და პეშვებით თესავს მოხნულ მიწაში ლამაზს, პატარა-პატარა მარცვლებს.

აი პარკებიც დაიცალა. მიწა თავით ბოლომდე დათესილია. „დაიჩოქეთ, შეიღებო“, ამბობს მამა, „ეილოცოთ, რომ ღმერთმა დაიფაროს ჩენი ნათესი, აშოროს ჩიტები და რთელი, გააღოდლოს მარცვლები და ამოიყვანოს მალალ-მალალი, კარგი ღეროები“.

„კეთილნო გლეხნო, გლეხთა ქალნო, შეატყობინეთ ჩემს შეილს, რას აკეთებთ მანდ, რისთვის არის ასეთი გულმოდგინე მიწის მუშაობა, რიან არიან ეს რგალი და ბრწყინვალე თესლები, რომელნიც თქვენის ხელით მოფანტეთ ახლა?“

— შშვენეირო ქალბატონო, მე და ჩემმა შეილებმა დაეთესეთ ახლა სელის მარცვალი; სელის, რომლიდანაც ხომალდების იალქნებს და ბავშვების პერანგებს აკეთებენ“.

მქარგვლედი ქალები.

თევზე მეტი გავიდა. შშვენეირი ზაფხულის დღეა. მუშა ქალები ყანაში არიან. საშინელი სიცხეა. მზე პირდაპირ თავზე დაჰყურებს მათ, ტოროლა თავზე დასკიკიკობს; ჩრდილოეთის ქარი ჰქრის და მოაქვს მათთან პურის სასიამოვნო სუნნელება.

კიდევ ფეშვიშველა, მაგრამ უფრო ფრთხილნი და ბეჯითნი, ახალგაზდა გოგოები გულმოდგინეთ მუშაობენ ყანაში. ცალ ხელს ისინი ჰკიდებენ ამოსულ მცენარის ლამაზ ღეროებს და მეორით თხრი-

ან ღერძლს. მცენარენი, რომელთაც გოგოები ისე უფთხილდებიან, არიან მალალ-მალალი, ლამაზი, სწორე, ადვილათ მოსადრეკი ბაღაჩები, თავით ბალომდე სულ მწვანე ფოთლებით დაფარულნი წვეროებს-კი ლამაზი ლაქვარდის ფერი ყვავილები აგვირგვინებს.

ზევით მალლობიდან რომ დახედოთ ამ აყვავებულს, მოლიმარ ნათესს სწორეთ იტყვით, ლაქვარდის ფერი ხავერდი გადაფარება მწვანე ვეფსაო. ყოველ ქარის დაბერვაზე ღეროები ეხრებიან და მღელვარე ზედ-საფარს ხან მწვანე, ხან ჩაღის ფერი გადაჰკრავს ხოლმე. მაგრამ, როგორც-კი ქარი ჩადგება, ყველაფერი ისევე ლაქვარდისფრათ მოჩანს და აღტაცებულ თვალს ჰგონია, ლაქვარდის ფერი ზღვის კიდე დაეინახეო, ან და ცის ნავლემჯი მიწაზე ჩამოვარდნილაო.

„კეთილნო მუშა ქალნო, უბრალო გლეხნო, შეატყობინეთ ჩემ შეილს, რას აკეთებთ, რა არის ეგ ლამაზი მცენარე, თქვენ რომ შეიმუშავეთ!“

— მშენიერო ქალბატონო, ჩვენ ვმარგლით იმ ნათესს, რომელიც როგორც თქვენ თვითონ ნახეთ, დაეთესეთ, და ეს მცენარე, რომელიც თქვენ ისე ლამაზათ გეჩვენათ, სელის ღერია; სელის, რომლის საგანაც ხომალდების იალქნებს და ბავშვების პერანგებს ამზადებენ.

სელის მწვანე ქალები.

შემოდგომა დადვა. საით მიდის ეს ახალგაზდა გლეხის გოგო? ის მუშა-ქალების მოსაგროვებლათ მიდის სოფელში, აი ისინიც მოვიდნენ. ყველას თითო საბეგველი უჭირავს ხელში, მაგრამ რა დამართათ? დაღონებულნი და თავჩაკიდებულნი რათ მოდიან?!

— აი, თავი მოიყარეს ერთ გაცალკეებულ ადგილს. იქ რალაც მონაცრისფრო ბალახის დიდი ზეინებია ჩარიგებული. ახალგაზდა გოგოები აწყობენ მძიმე დაზგებზე ხის იარაღებს, რომელნიც თან მიიტანეს. ამას შემდეგ ყველას მიაქვს ზეინიდან თითო კონა გამხმა-

რი ბალახის, სრეს, მას ხელში, თან წეწავს და თან საბეგველს ურტყავს.

გაისმის საბეგველის ბრაგა-ბრუგი. მტვერის ბუქი გოგოებს გარს შემოერთყა. გოგოები მაინც გულმოდგინეთ და ჩქარა მუშაობენ. მათ ლონიერს და მარჯვე ხელში დაღეწილი და მორბილებული სელის კონები ყმაწვილის ქერა, გრძელს და აბრეშუმივით რბილ თმას დაემგზავსენ.

მაგრამ ეს რაღა? სამგლოვიარო ხმა! მუშაობა შეჩერდა, გოგოები მწუხარებით ყურს უგდებენ. ძინ... ძინ... ეს სწორეთ მკედარს ასეენებენ, მწუხარე და ნელი ზარის ხმაა. გოგოები ყველანი ლოცულობენ და ცრემლებს აფრქევენ თვალებიდან.

„საბრალო გოგოებო, რა დაგემართათ?“

— ქალბატონო, ჩვენ სელის მწეწველები ვართ, ჩვენ სელის მცენარის ძაფებიან ღერებს უფარვის კანს ვართმევთ; მაგრამ ის ბუქი, რომელიც საბეგველის ქვეშ დგება საშინელია. დღესაც თავს დაეტირით ერთს ჩვენ მეგობარს, რომელიც შარშანდღე-მა ნამეტანმა სელის წეწვამ მოჰკლა. მაგრამ ჩვენ მაინც ამის მიუხედავად სელი უნდა დავამზადოთ: ხომალდებისათვის იალქნები, და პატარა ბავშებისათვის პერანგები არის საჭირო.

ძაღვის დამრთველები და ტილოს მქსოველები.

აი ზამთარიც დადგა. აბა ერთი ღამის თევაზე წავიდეთ. ბიჭები და გოგოები მჭიდროთ შემოსხლომიან დიდ ცეცხლს. სასაცილო და სამწუხარო ამბები, ხან აცინებს მათ, ხან ატირებს. მოზრდილი ბიჭები ზარმაცობენ, დროს უსაქმოდ ატარებენ. ზოგიერთი-კი, თითქო თავის შესაქცევრათ დაჩოქილი, თლის გაღესილი დანით პატარა, ლამაზ, შუაში უფრო სხვილს და წვერში მწვეტ თითისტრებს, რომელოაც ახალგაზდა გოგოებს აძლევს.

ეს უკანასკნელები-კი, ყოველთვის გულმოდგინენი, მუშაობას თავს არ ანებებენ. წერილ თითისტარის წევროზე, რომელიც ილიაში აქვსთ ამოდებული, მიუბამთ ერთი ქერა თმის მსგავსი, აბრეშუმით რბილი სელის კონა, ისეთი, როგორც მწეწავმა ქალებმა დაამზადეს, ცალი ხელით ისინი თითისტარს ატრიალებენ და მეორით ჰგრეხენ წერილს და გრძელ ძაფებს.

ფიცრულის ერთ კუთხეში ხისგან, ძაფებისგან და ბაწრებისგან გაკეთებული დიდი დაზგა დგას. ზედ რამდენი ძაფები, ბაწრები და საეარცხლები აწკეია. ვერაფერს გაიკებ, ისმის რალაც ზრიალი, ბრახა-ბრუხი. ერთი ქალი სულ მოძრაობაშია, მოქმედობს ხელებით, ფეხებით. ცალის ხელით რალსაც შეუჩერებლათ ისერის, მეორით რალსაც გამოაქვს.

„კეთილნო ქალნო, ძვირფასო დედაკაცო, ინებეთ და გააგებინეთ ჩემს შვილს, თქვით რას აკეთებთ მანდ? რას ნიშნავს ყველა ეს საგნები?“

— ჩენო ლამაზო ქალბატონო, ჩენ ძაფის დამრთავი ქალები ვართ, ჩენი დედა-კი ტილოს მქსოველია. აი ჩემი ფირფიტა, აი ჩემი თითისტარი, აი სელის ნაძენძი, აი დაეარცხნილი სელი, აი კიდევ ძაფი, რომელიც მე ამ სალამოს დავართი. ძაფს დედის დაზგაზე ვდებთ. ის კი დღემით და მარქვით ქსოვს იმისაგან ტილოს, რომ ხომალდებისათვის იალქნები და პატარა ბავშვებისათვის პერანგები მომზადდეს.

ქ ე ჯ ი ლ ი

— საოცარი დაუდევარია ჩემი ვაჟი. სუყველაფერს ხეცს. სწორეთ მე რომ სამართლიანი ვიყუე იმისთანა მსხვილ ტილოს ჩავაცმედი, როგორიდანაც ხომალდების იალქნებს აკეთებენ, მაგრამ მე ისე მიყვარს ჩემი შვილი რომ კიდევ თეთრი წმინდა ტილო ვუყიდვ პერანგათ.

ლარიზმა და მარჯვე მკერვალმა, რომელიც ჩვენს მეზობლათ ცხოვრობს, იკისრა შემოკროს შვილისათვის ექვსი ლამაზი პერანგი. აი ისინი. როგორ! ეს კიდევაც ჩემი ვაჟის პერანგებია? სწორეთ ისინია და ძალიან კარგათაც არიან გაკეთებული, მაგრათ და წმინდათ ნაკერი. ჩემო კარგო ქალიშვილო, მე მეგონა მარტო თქვენ ჰკერავდით.

— „კი, ბატონო, მე მარტო ვკერავ; მაგრამ საკერაის საფასური-კი ორს გეინახავს, რადგან ჩემი საბრალო დედა ორი თვე იქნება, რაც ავათ არის და თქვენც იცით, ბატონო, ავამყოფი არა თუ თვითონ შოულობს რასმე, ბევრსაც ხარჯავს. ღეთის მადლით მუშაობა კარგათ მიდის და ჩვენც კარგათ ვცხოვრობთ, მეც სალათ ვარ.

— მაგრამ, ჩემო ძვირფასო ბავშო, თქვენ ძალიან დაღალული შენედულობა გაქვს!

— აკი გითხარით, ქალბატონო, ბევრი სამუშაეო მქონდა სახლში და ეს სამი ლამე გავათიე, რომ თქვენი ვაჟის პერანგები შემეკერა.

— შეილო, შენმა მხნეობამ გამაკვირე, მინდა რამენაირათ დაგეხმარო, მაგრამ მე თვითო ცოტა შეძლება მაქვს. ამ ექვს პერანგში-კი მთხოვე რაც გინდა.

— ქალბატონო, მე მრცხვენინ მეტის თხოვისა, თქვენ გულკეთილი ხართ, გთხოვთ მხოლოდ იმდენი მომცეთ, რამდენსაც სხვა ბატონები მაძლევენ ხოლმე—პერანგში თითო ფრანკს.

— მე ერთი ორათ მეტს მოგცემ. მხნეთ იყავი და ღმერთი დაგეხმარება.

ამით გაათავა დედამ პერანგის ამბავი. პეღე დიდის ყურადღებით ისმენდა, ხან-და-ხან თითქო დედასთან ერთათ ისიც იღიმებოდა, ხან მასთან ერთათ ტიროდა. პეღე აღტაცებაში მოიყვანა თესვის და ამოსული მცენარის ნახვამ. სელის წეწვის სურათმა-კი თითქმის აატირა. მაგრამ ჩქარა ისეე გამხიარულდა. ძაფის მრთელი გოგონების შეხედვაზე; საბრალო მკერავმა-კი გული აუღელეა და ტირილი დაწყებინა. უნდოდა გადმომხტარიყო ლოგინიდან, მოხვე-

ვოლა დედანს, ფიცი მიეცა, რომ აწი აღარ დავგლეჯავ პერანგებს, რადგან ვიცი, თუ რა შრომა და ტანჯვა უნდება მათ გაკეთებასო.

მაგრამ ამ დროს გამოვლიდა, ბნელოდა, ძალიან გვიან იყო. დედა კიდევაც დაწოლილიყო. უნდოდა გაეღვიძებია, ეამბნა თავისი სიზმარი, მაგრამ იმდენი ჰკუთხა იხმარა, რომ მეორე დღემდის მოიცადა.

შვილის სიტყვებმა დედა ალტაცებაში მოიყვანა; პაეღე ამას შემდეგ ძალიან გულშემატკივარი, მოცადანე და შრომის მოყვარე ბავში შეიქნა; ცდილობდა რამენაირათ დახმარებოდა ყოველ ღარიბს და მშრომელს, რომელნიც ისე გულმოდგინეთ და მოუსვენრათ მუშაობენ ლუკმა პურის საშოვნელათ და იმდენს გაჭირვებას ითმენენ.

ქექე სელთუფლიშვიდი.

(ფრანგულიდან)

როგორ აკეთებენ ქალაღს.

(გადმოკეთებული)

ალაღი! ეინ იცის რამდენჯერ გაგიგონიათ ეს სიტყვა, რამდენი ქალაღი თქვენ თითონ დაგიწერიათ ან დაგიხევათ, რამდენი წიგნი წაგიკითხათ ქალაღზე დაბეჭდილი, რამდენი სურათი გინახათ ქალაღზე დახატული. ან, მაგრამ ეინ ჩამოთელის რამდენაირათ ხმარობენ ქალაღს, რამდენაირი სარგებლობა მოაქვს ქალაღს ადამიანისათვის! სახლს ვერ ნახათ, რომ ცოტაც არის ქალაღი არ მოიპოვებოდეს. ყველა

სახლში, ყველა სასწაელებელში, ყველა დაწესებულებაში ყველგან საჭიროა ქალაღი. მოსწაეღე იმაზე სწერს ანბანს და შემდეგ თავის თხზულებებს, პოეტი და მწერალი ქალაღს გადასცემს ხოლმე თავის ნანახ-ნაგრძობს, სხვა-და-სხვა დაწესებულებებში იმაზე სწერენ ანგარიშს და საქმეების მსვლელობას, დიასახლისი იმაზე ინიშნავს თავის შესაეაღ-გასაეაღს, ქალაღში ახევეენ სხვა-და-სხვა ნიეთს, ქალაღს აკრავენ კეღლებს, ქალაღზე სწერენ ერთმანეთს მოკითხვის წერილს და სხვა-და-სხვა.

ყველა ეს თქვენც კარგათ იცით, გვსმით, რომ ქალაღ-

დი ჩვენ დროში აუცილებელ საჭიროებას შეადგენს. გავიგონათ და გინახეთ ბევრნაირი ქალაქი, ზოგი თეთრი, ზოგი შავი, ზოგი კიდევ სხვაფერისა, ზოგი სქელი და ზოგი მავარი, ზოგიც თხელი და გამჭვირვალე, როგორიც არის, მაგალითათ, პაპიროზის ქალაქი. ყველა ეს კარგათ იცით, ყველა ამას ჩემი თქმა არ უნდა, მაგრამ იცით განა ეს ფრიად საჭირო და სასარგებლო ნივთი როგორა კეთდება, თუ არც-კი მიგაჩნიათ საჭიროთ ამისი ცოდნა? იქნება ფიქრობთ, ე ქალაქი ხომ ბევრია მალაზიებში და იაფათაც იყიდება, რას დავეძებ როგორ აკეთებენო. არა, ჩემო მეგობრებო, არა მგონია რომ თქვენ ეგრე ფიქრობდეთ. პირ-იქით მგონია, რომ თქვენ ცნობის-მოყვარე ხართ და გინდათ შეიტყუოთ საიდან და როგორ კეთდება ყველა სასარგებლო ნივთი, ამაში დარწმუნებულიცა ვარ და ეს რწმენა იმედს მძლევს, რომ თქვენ ყურადღებით წაიკითხავთ ქალაქის ამბავს. ჯერ მოგიყვებით, რაზედ სწერდენ უწინ, როდესაც ქალაქი არ იყო, შემდეგ გიამბობთ, როგორ მოიგონეს ქალაქი და ბოლოს აგისხნით, ახლა როგორ აკეთებენ მას.

როგორცა ჩანს ძველი დროიდან დარჩენილი სამწერლო ნიმუშებიდან, წერა და ხატვა უძველეს დროშიაც ცოდნათ, დუმცა იმ დროს ქალაქი არა ჰქონიათ. მაშ, რაზე უწერიათ? ადამიანის პირველი წიგნი — ხის ან ქვის ფიცარი ყოფილა; პირველი მისი კალამი — დანა ან ცული. საღმთო წერილიდან ეიცით, რომ მოსემ, ღეთის ბრძანებით, ებრაელებს ათი მცნება ქვის ფიცარზე დაუწერა. ებრაელები ტყვიის თხელ ფიცრებზედაც წერდენ. ფიცრები იმდენათ თხელი იყო, რომ ადვილათ ახევედენ ჯოხზე. ბაბილონის ნანგრევებში პოულობენ აგურებს, რომლებზედაც სამწერლო ნიშნებია ამოჭრილი. რომაელები ბრინჯაოს ან ხის გასამთლულ ფიცრებზე წერდენ. სანთელზე გამოყვანილ ასოებს, თუ უნდოდათ ადვილათ წაშლიდენ და სხვებს ჩაწერდენ ხოლმე. კალმით რკინის ან ძელის ჩხირსა ხმარობდენ, რასაც სტილს უძახდენ. სტილს ერთი თავი წვეტიანი ჰქონ-

და, მეორე-კი ნიჩაბივით გაბტყელებული. ამ თავით სანთელს ასწორებდენ. უფრო გამოსადევი საწერი მასალა ეგვიპტეში მოიგონეს.

ნამდვილათ-კი არ ვიცით როდის, მაგრამ ესე, ათასის წლის წინათ ქრისტეს დაბადებამდე, იქ დაიწყეს მცენარე ჰაჰიჭუსისაგან ქალღღის კეთება. პაპირუსი ბალახია, ორი საყენი სიმაღლე აქეს. ხარობს ეგვიპტეში, პალესტინაში, სირიაში და უყვარს ჭაობი ალაგი. მკლავის სისხო ღერი აქეს, რომელიც ტლუდ აღის და ფოთლების თაიგულით თავდება. პაპირუსის ქალღღს ასე აკეთებდენ: ნედლ ღერს ლაფნებათ ჰხედენ, ლაფნებს სწორე ადგილზე გაშლიდენ, ასეელებდენ წყლით, ზევიდან დასატკეპნათ მძიმე რასმე დაადებდენ, მერე აშრობდენ და ასუფთავებდენ, ამგვართ მომზადებულ ლაფნებს გადაბამდენ და ჯოხზე დაახევედენ. აი ეს იყო იმათი ქალღღი. ჯოხს, რომელზედაც დაწერილი პაპირუსი ეხვია, ერთ ბოლოზე პატარა ფირფიტა ჰქონდა მობმული და ზედ თხზულების სათაური ეწერა. ჯოხზე დახევეულ პაპირუსს ტყავის ბუფეს უკეთებდენ, ფირფიტა-კი გარეთა რჩებოდა. წიგნთ საცაეებში რომელიმე თხზულების პოვნა, რომ მონდომოდათ, ამ ფირფიტებით უნდა მიეგნოთ.

ჯერ ისეე ქრისტეს დაბადებამდის პაპირუსს აღმოაუზნ და მეტოქე, ეგრეთ წოდებული ჰერგამენტი, რომელიც ხარის ტყავისაგან კეთდებოდა. მცირე აზიაში, ქალაქ პერგამში, აშენებული იყო ტყავის ქარხანა. სახელი პერგამენტი ამ ქალაქის სახელიდან წარმოსდგა. ებრაელები თორისთვის მცნებებს ახლაც ტყავზე სწერენ. უწინ ტყავისაგან ისეთ დიდ და გძელ ნაჭრებს აკეთებდენ, რომ მოსეს ხუთივე წიგნი ზედ იწერებოდა. პერგამენტი პაპირუსზე ძვირი იყო, მაგრამ სამაგიეროთ უფრო გამძლე და ორივე გვერდზე დაწერა შეიძლებოდა. ტყავისას ყოველთვის ისე გძელ ნაჭრებს ვერ აკეთებდენ, როგორც პაპირუსისას. რადგანაც გძელი ტყავის დახევეა ჯოხზე ძნელი იყო, უშნო და უხეჩხული გამოდიოდა, ამიტომ ტყავის წიგნები მოიგონეს. წიგნები, ახლანდელი ჩვენი წიგნებისთანა იყო, ხოლო, რასაკვირელია, ფუტლები ტყავისა ჰქონდა.

ჩინელები თავიანთ ნიშნებს სადგისებით ზამბუჯის ფიცრებზე სწერდნენ. შემდეგ ზამბუჯის ხიდან ქალაქის კეთებაც დაიწყეს. ჩინეთიდან ქალაქი არაბებმაც გადაიღეს; არაბებმა კიდეც ევროპაში შემოიტანეს. ქალაქი როცა არ იყო, ჩვენშიაც ტყავზე სწერდნენ. ბევრ ოჯახში ახლაც შეხედებით ტყავზე დაწერილ სიგელებს, საჩუქრის ბარათებს, სხვა-და-სხვა წიგნებს. ტყავზე დაწერილი წიგნები ახლაც ბევრი ინახება „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ წიგნთ-საცავში.

მერე ქალაქიც შემოვიდა, მაგრამ ისეთი იშვიათი და ძვირი იყო, რომ თვით მეფეებიც ძლიერ უფთხილდებოდნენ. მეფისთვის რომ არზა მიერთმია ვისმე პატარა ქალაქზე, ის პასუხს მეორე გვერდზე მიუწერდა და ისე დაუბრუნებდა, იმდენათ ენანებოდა ახალი ქალაქის გაფუჭება.

ესლა ქალაქს მჩერებისაგან აკეთებენ. ბევრი ადამიანი ირჩენს თავს ქვეყანაზე მჩერების ყიდვა-გაყიდვით. დაღის ამ ცისმარე ღღეს, ეძებს და ყიდულობს მჩერებს მეძონძე. შეგროვილი ძონძეები მეძონძეებს ქალაქის ქარხნებში მიაქვთ და ჰყიდიან, ამაში ფულს იგებენ. ქალაქის გასაკეთებლათ ახლა ძონძეებში დანაყილ ხესაც ურევინ. ხე ნარევი ქალაქი უფრო მალე იმტვრევა და დიდხანს ვერა სძლებს. რამდენიც ხე მეტი ურევია, იმდენათ ქალაქი ღირსებას ჰკარგავს. ამიტომაც ამგვარ ქალაქს შაქრის გასახვევათ, წიგნების გადასაყდავებლათ, გაზეთების საბეჭდავთ ხმარობენ.

ახლა მოგიყვებით, როგორ აკეთებენ ძონძებ-კონკებიდან ქალაქს. ქალაქის ქარხანაში ძონძებს საძონძე განყოფილებაში შეიტანენ, იქ გადაარჩევენ და დაკუწავენ. ამ საქმეს დიდი ღონე არ უნდა, მხოლოდ ხელის სიმარდე და მოხერხებაა საჭირო, ამიტომ ამ საქმეს მშვენიერათ ასრულებენ ქალები. ძონძების გადარჩევა ფრიად საჭიროა, რადგან მსხვილი ძონძისა უფრო შაქრის ქალაქი, კარდონი და გასახვევი ქალაქი კეთდება, წმინდა მჩერებისაგან-კი უფრო კარგი ღირსების ქალაქს აკეთებენ. საძონძე განყოფილებიდან

ძონძები ეგრეთ წოდებულ საჭრელ დალაბანდში გადააქეთ. შეხედულობით ეს მანქანა მართლაც და დალაბანდსა ჰგავს, ხოლო ძლიერ დიდა. დალაბანდში სწრაფათ ბრუნავს რკინის კბილეზიანი ღერძი, შერები ამ დალაბანდში იბერტყება, მტერი ეცლება; გაბერტყილი ძონძები შემდეგ უშეელებელ ორთქლის ქვაბში გადააქეთ მოსახარშაეთ და გასასუფთაებლათ. ორთქლის ქვაბი გრძელ ბოჩკასა ჰგავს და იმოდენაა, რომ შიგ ასი ფუთი ძონძი ჩაეტევა. ქვაბი სიგძეზა დაწენილი და საკუთარი მექანიზმი აბრუნებს; ქვაბს პატარა კარები აქვს, საიდანაც ძონძებს ჩაჰყრიან და შემდეგ კარებს მაგრათ მიჰკეტავენ. ქვაბში გახურებულ ორთქლს შეუშებენ და ქვაბს მექანიზმით ააბრუნებენ. იმოდენა ძონძიკ ქვაბთან ერთათ ბრუნავს და ირევა, ორქლი ყველგან უელის, ყველგან ხედება და ძონძსა ხარშავს. ძონძებს ქონი და ჭუჭყი ეცლება და ორი დღის ხარშვის შემდეგ ძონძი თეთრი გამოდის. ქვაბს გააჩერებენ, ორქლს გამოუშებენ, შემდეგ კარებს გააღებენ და ძონძებს გამოიღებენ. როგორც ქვაბში ძონძების ჩაყრა, ისე გამოღება ყველაზე ძნელი საქმეა, — კაცი შიგ უნდა შედერეს და იქ იმუშაოს.

გამოხარშული და ჭუჭყ-გაცლილი ძონძები შემდეგ განყოფილებაში გადააქეთ, სადაც ძონძებს თხელ ფაფას დაამგზავსებენ. აქ იატაკზე ხის ნაეზია; ნაეში, შუაგულ ადგილზე, მოწყობილია ისეთივე დალაბანდი, როგორიც ზევით იყო აწერილი, მხოლოთ ჩანგლების მაგიერ ღერძზე აქ მქრელი დანებია დამაგრებული. ღერძი წამში ორას ორმოც-და-ათჯერ ბრუნავს. ნავს ნახევრამდე წყლით აესებენ და შიგ ძონძს ჩაჰყრიან. დალაბანდი რომ მუშაობას დაიწყებს, ღერძის დანები ჰკუწავენ და ჰკეპავენ ძონძს. დალაბანდს იმდენ ხანს ამუშაებენ, სანამ ძონძები მთლათ არ დაიკვება და თხელ ფაფას არ დაემგზავსება. კარგი ქაღალდის გამოსაყვანათ ძონძების ფაფას კიდევ ათეთრებენ, თუმცა იგი ამდენი წყალების შემდეგ ისედაც თეთრია. ფაფის გასათეთრებლათ მექარხნეები „ქლორს“ ხმარობენ. „ქლორი“ ჰაერის მზგავსი ნიეთიერებაა, ჯანისთვის მანებე-

ლი და მძიმე სუნისა. ფაფას ქვის დიდრონ ყუთებში ჩასდებენ, ყუთებს დაჩულებენ, ფისით გადალესვენ და შემდეგ ქლორს შეუშევენ. ქლორი ძონძების ფაფას ათეთრებს. თუ ფერადი ქალაქის გამოცანა უნდათ, ქალაქის ფაფას სხვა და-სხვა საფერავე წამლებით ჰღებენ. ასე დამზადებულ საქალოდ ფაფისაგან შეიძლება ორგანი ქალაქი მომზადდეს,—ერთი ნაჩერტებიანი, რომელშიც მელანი ვადის, მაგალითათ: საშრობი ქალაქი, საბეჭდი ქალაქი და გასახვევი ქალაქი;—მეორე უფრო მკვრივე და მაგარი, რომელიც მელანს არ უშეებს, უფრო სუფთაა, ამ ქალაქსა ეხმარებთ საწერათ. პირველ გვარ ქალაქს უწებო ქალაქს ეძახიან, მეორეს კი წებოიანს. ქალაქი რომ წებოიანი გამოვიდეს, საქალოდ ფაფას წებოს უმატებენ. წებო კიდევ ასე მზადდება: ფიქვის წებოს წყალში ხსნიან და შაბსა და თიხას ურევენ. ამით სრულდება საქალოდ ფაფის მომზადება.

ახლა შევიტყვოთ, როგორ აკეთებენ თვით ქალაქს ამ თხელი ფაფისაგან. ამის შესატყობათ შევიდეთ ახლა ქალაქის ქარხნის უმთავრეს განყოფილებაში, სადაც ქალაქის მკეთებელი მანქანა სდგას. იმის მისახვედრათ, თუ როგორ აკეთებს მანქანა ქალაქს, გავაკეთოთ ერთი თაბახი ქალაქი სულ უბრალოთ, ისე როგორც ძველათ აკეთებდნენ. ავიღოთ საქალოდ ფაფა და გასუფთავებულ ქვის ფიცარზე დავასხათ, დავაწვეთ ზევიდან მეორე ამისთანავე ფიცრით და რამდენსამე ხანს დავტოვოთ გასახმობათ; ამას შემდეგ ქვის ფიცრებს მოაშორებენ და ერთი თაბახი ქალაქი მზათ არის. ჩვენ ღრ-ღრ-ღრ ასე ქალაქს აღარსად აკეთებენ; ახლა ყველგან ქალაქის მანქანები შემოღებული, რომლებიც უფრო კარგს ქალაქს აკეთებენ და უფრო ჩქარაც. დიდ ბოჭკაში საქალოდ ფაფა, იქიდან ფაფა ყუთში გადადის; ამ ყუთიდან გადადის მეორე ყუთში, რომელშიც მოწყობილია არდივარდმო რკინის კბილებიანი საფარცხელი (ანუ საჩიჩელი) ფაფის მურკლების დასაქერათ. მეორე ყუთიდან ფაფა მეთულის წმინდა ბადეზე გადადის, ამ ბადეს საცერს ეძახიან. სა-

ცხრი საკუთარი მანქანით ისე მოძრაობს თითქო სტრისო, ფაფა იწურება და წყალი ბადეში გადის, რის შემდეგაც ფაფა უფრო მკვრივე და მაგარი ხდება; შემდეგ ჯერ ერთ საგორავ (ცილინდრ) ქვეშ გაივლის, მერე ორ საგორავს შუა. საგორავებზე ნაბადია გადაკრული. გამაგრებული ფაფა ამ ორ საგორავს შუა პტყელდება, იტკეპნება და ქალაქის ფურცელს ემზავება. ჯერ ისევე სველი ქალაქი მაუღზე გადადის და მაუღთან ერთად რამდენსამე საგორავ შუა გადის. აქ მაუღი კიდევ უფრო აშრობს ქალაქს. ყველა ამის შემდეგ ქალაქის ფურცელი თუჯის ცარიელ საგორავებს ეხვევა, რომლებიც გახურებულია შიგ გაყვანილი ცხელი ორთქლით, აქ ქალაქი სრულიად შრება და ბოლოს უკანასკნელ საგორავს ეხვევა. ეს საგორავი რომ გაივლება, აიღებენ და სხვას გაუკეთებენ.

ამგვარათ დამზადებულ ქალაქს ფურცლებათ სჭრიან და დასტა-დასტათ აწყობენ. ქალაქის მანქანა ისეთი სისწრაფით მუშაობს, რომ დღე და ღამეში შეუძლიან 50 ევრის სიგძე ქალაქის ფურცელი გააკეთოს. თუ ქალაქზე სახეების ან ხაზების გამოყვანა უნდათ, მათეულის ბადეზე უფრო მსხვილი მათეულით სახეები ან ხაზები გამოჰყავთ და ქალაქიც ხაზიანი ან სახეებიანი გამოდის. ქალაქის ფურცლებს ზოგს დიდს აკეთებენ, ზოგს პატარას, იმის მიხედვით, რისთვის უნდათ ქალაქი. ფოსტისას და უბრალო საწერ ქალაქს ორათ ჰკეცავენ და ექვს-ექვს თაბახიან რეეულებს აწყობენ. საბეჭდი ფურცლები დიდრონებია, საწერ ქალაქზე სამჯერ მაინც დიდი და დაუყვაცავს ხმარობენ. ამას ჰქვიან „საბეჭდა ფურცელი“.

დაბეჭდილ ფურცელს ორათ, ოთხათ, რვათ, თექვსმეტათ და კიდევ მეტათ ჰკეცავენ და ამგვარათ სხვა-და-სხვა ტანის წიგნები გამოჰყავთ. უფრო ხშირათ „საბეჭდ ფურცელს“ რვათ ჰკეცავენ.

ვაზეთების საბეჭდათ ქალაქის გძელ ფურცელსა ხმარობენ, რომელიც კოჭხვა დახვეული. ფურცელი რომ გაშალო თითო რამდენიმე ევრსი გამოვა.

ქალღმადონს აკეთებენ საწერს, სააღმშენებლოს, ფოსტისას, პაპროსისას, სახატაეს, გასაშრობს, გასახვევს, საკარდონეს და სათამაშოს. პაპროსის ქალღმადონს ყველა ქალღმადონს თხელია. გასახვევი ქალღმადონს ფერადია: ზოგი ლურჯი, ზოგი რუხი. მარტო შაქრის გასახვევი ქალღმადონს რუსეთში ყოველ წლივ ასე მილიონი თაბახი კეთდება. საბეჭდი ქალღმადონს ყველა სხვა ქალღმადონს მეტი ინარჯება და საწერი ქალღმადონსაგან იმითი განსხვავდება, რომ უკანასკნელი უფრო სუფთაა, ხოლო პირველი ხაოიანი. ამისთანა ქალღმადონს უფრო კარგათ აჩნდებიან დაბეჭდილი ასოები.

კოტე ელიოზიშვილი.

თავ-განწირული შვილი.

ინელებს ძალიან ეჯავრებათ მოტყუება. არაფერ-
 თარ დამნაშავეს ისე სასტიკათ არ ეპყრობიან,
 როგორც მატყუარას. აქ ძველადგანვე არსე-

ბობს ისეთი ჩვეულება, რომ თუ კაცს შეამჩნიეს და დაუმტკიცეს
 ვისიმე მოტყუება მაშინვე კანონის ძალით ხელებს მოჰკვეთენ. აი
 მაგალითი, თუ როგორ მკაცრათ ეპყრობიან ჩინელები მატყუარას.

ჩინეთის ხელმწიფის ერთ კარის-კაცს დაუმტკიცდა მატყუარო-
 ბა. ბოგდინანი—ჩინეთის იმპერატორი—დიდათ განრისხდა კარის-კა-
 ცის ამგვარ ქცევაზე და ბრძანა დაესაჯათ ჩვეულებისამებრ: მოეკვე-
 თათ ორივე ხელები.

სასჯელი მომზადებული იყო მატყუარასათვის. ხალხი უცდიდა
 მის საპყრობილედან გამოყენებას და დასჯას. ამ დროს მოიბრინა კა-
 რის-კაცებთან დამნაშავეს პატარა ქალმა—სიუ-ლიენმა და დაუწყო
 მათ ხეწნა-ვეღება, რომ ნება მიეცათ ბოგდინანის ნახვისა.

პატარა ქალის ამგვარი თხოვნა ადვილი ასასრულებელი არ
 იყო. ისინი ვერა ბედადღენ წარედგინათ პატარა ქალი მრისხანე მე-
 ფის წინაშე, მაგრამ პატარა ბავში იმდენს ეხეწა კარის-კაცებს მღუ-
 ლარე ცრემლებით, იმდენათ თავი შეაცოდა, რომ მათ გარდაწყვი-
 ტეს მიეყენათ იგი მრისხანე ბოგდინანთან.

როდესაც სიუ-ლიენმა დაინახა ბოგდინანი, რომლის ტანსაც-

მელი ძვირფასი თვალ-მარგალიტით მოჭედილი იყო და მზესავით ელვარებდა, დაემხო პირქვე მის წინ და დაუწყო ვედრება:

— დიდებულო ხელმწიფე, — უთხრა პატარამ ბოგდინანს — გვაგივე, რომ მამა ჩემი უნდა დაისაჯოს; მას ორივე ხელეები უნდა მოჰკვეთოთ. ვაგივე ეს თუ არა, შენს დიდებულებასთან გამოვეშურე. მოილე მოწყალება და მამიჩემის ნაცვლათ მე მომკვეთე ხელეები! და პატარამ გაუშვირა მეფეს თავისი პაწია, უმანკო, ნორჩი ხელეები.

— ეს ხელეები, — განიმეორა პატარამ — ეკუთვნიან ჩემ უბედურ მშობელ მამას! ამ ხელებს არ შეუძლიან აცხოვროს მთელი ოჯახი: ჯაფისაგან დასუსტებულ-დააეადებული დედა-ჩემი, ავთამყოფი ჩემი ძმა და ძუძუთა ბავშვი, ჩემი და. მიილე მეფეო, გვედრები, ეს ხელეები, უბძანე მოეპყრან ამათ ისე, როგორც მამიჩემის დამნაშავე ხელეებს, რომ ამით განთავისუფლდეს სატანჯეელისაგან მამა-ჩემი, რომელიც არის მაცხოვრებელი და შემნახველი მთელი ჩვენი ოჯახისა.

ბოგდინანი განკვირდა ბავშვის ამგვარ თავ-განწირვაზე და, რომ გამოეცადა, რამდენათ მართალი და გრძნობიერი იყო ყმაწვილის თავ-განწირვა, ააყენა ზეზე პატარა და უთხრა:

— აღეკ, ნება შენი ასრულდეს, თხოვნას შეგისრულებ! დე მოჰკვეთონ შენი უმანკო და უდანაშაულო ხელეები მამი შენის ცოდვიანი ხელეების მაგიერათ.

ამ სიტყვების შემდეგ მოუწოდა მეფემ კარის-კაცებს და უბძანა წაეყვანათ პატარა ქალი იმ ალაგას, სადაც დანიშნული იყო იმისი მამის ხელეების მოკვეთა. ამავე დროს უნდა მიეყვანათ სასჯელის საცქერლათ ქალის მამაც, რომელიც იქვე საპყრობილეში იყო დატუსაღებული.

სიუ-ლიენი გაიყვანეს შუა მოედანზე, სადაც იდგა კაცის სისხლით შეღებილი ხელეების საჭრელი მანქანა, მიუბეს პატარას ხელეები რკინის რგოლებზე და აპირებდნ სასჯელის აღსრულებას. აი

კიდევ გაემართა ჯალათი ამოღებული მანგილით პატარასკენ ხელების მოსაკეცათ. პატარას შეეშინდა, გულმა ცემა დაუწყო, სახეს წაერისფერი დაედო, მაგრამ თავი ისე შეიმაგრა, რომ არც-კი განძრეულა და ერთი სიტყვაც არ დაუძრავს პატივების შესახებ. ხალხი სმენათ გარდაიქცა, ისე უნძრევლათ იდგენ თითქოს გაქვავებულანო; მთელი ხალხის ყურადღება იყო მიპყრობილი პატარა გმირისაკენ: ზოგს თვალებიდან ნაკადულივით ცრემლები, სდიოდა და ზოგის თვალები გაშტერებით აცქერდებოდნენ მამის მოყვარულ ქალს. აი ამართა კიდევ ყმაწვილის ტიტველა ხელების ზემოთ ჯალათის მანგილი და უნდოდა...

ერთი წამი და პატარა სიუ-ლიენი თავ-მოჭრილ ქათამსავით დაითხროილებს მანქანის ქვეშ!

ამ დროს წამოდგა წინ ბოგდინანისაგან გამოგზავნილი კარის-კაცი, აუქნია ხელი ჯალათს და ჯალათმაც დაუშვა ძირს მანგილი და ჩააგო ქარქაშში.

ხალხში გაისმა სინარული და პატარა ქალის ქება-დიდების შესახებ. ამავე დროს მიჰვეარეს ქალს სატუსალოდან ახლათ განთავისუფლებული მამა, რომელმაც მაგრათ ჩაიკრა გულში თავის მსხნელი, მოსიყვარულე, გონიერი და სამაგალითო გოგონა.

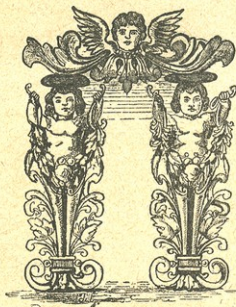
ბოგდინანმა აპატია კარის კაცს დანაშაული და ბძანა, რომ ამას შემდეგ აღარაინ დაესაჯათ იმ ალაგას, სადაც საცდელათ გამოაყენინა მან პატარა ქალი.

შუაგულ მოედანზე ახლაც ამართულია ქვის სვეტი, რომელშიაც ჩასმულია მარმარილოს ფიკარი, ოქროს ასოვებით, ზედ წარწერით: „ქ სიუ-ლიენს, მეფის კარის-კაცის იხუნგის პატარა ქალს, უნდოდა თავის სიცოცხლე მამის გამოსახანელათ შეეწირა. ნეტარება იმ მამას და იმ ქვეყანას, რომელნიც აღზრდიან ამისთანა ქალებს და ასწავლიან ამგვარ ჭეშმარიტ, უმანკო სიყვარულს!“

გ. ფხადაშვილი.

(რუსულიდან)

მონადირეს შვილი სამ-ნაჭიარა.

(ზღაპარი)

ყო და არა იყო-რა, ღეთის უკეთესი რა იქნებოდა, იყვენ ერთი ცოლ-ქმარი. კაცი იყო მონადირე და ნადირობით ირჩენდა თავს. შვილი არ ეძლეოდათ და არც იცოდენ რა იყო უშვილობის მიზეზი. ამ მონადირეს ჰყავდა ჰყვიანი და გონიერი ძაღლი.

ერთ დღეს, ჩვეულებრივ, მონადირე წაეიდა სანადიროთ. ჯერ ბუერი იარა, იხეტიალა, მაგრამ ნადირის კვალსაც-კი ვერ მიაგნობოლოს დაინახა მთელი ჰკროვა შეეღებინა. მონადირე მარჯვეთ აჟოფთარა თავის ძაღლით ბუჩქებს. აი გამოჩნდნ შეეღებიც, რომელთაც ლამაზათ მოეღერებიათ ყელი და უდარდელათ მოდიოდენ. წინ მოუძლოდა ერთი უფრო მაღალი ტანისა და ყველაზე მშვიდი და ლამაზი შეეღი. იმისი უმანკო თვალები ისე ტკბილათ გამოიყურებოდენ, რომ მონადირეს სიბრალულოთ ხელები აუკანკალდა და კინაღამ თოფი ხელიდან გაუვარდა, მაგრამ ამ სიბრალულმა დიდხანს არ გაატანა, იგრიალა თოფმა და სწორეთ ის მოწინავე შეეღი მიწაზე გაიშლართა; დანარჩენი შეეღები ერთ წამს შიშისაგან გაქეფ-

დენ და რაწამს დაინახეს მონადირე და მისი ძალი მაშინვე აქეთ-იქით გაიქცენ; დარჩა მათი წინამძღოლი ტყეისაგან დაკოდილი. მონადირის ძალი საჩქაროთ გადახტა, მიუახლოვდა შველს და იმ წამსვე უკან დაიწია. შველი კიდევ სუნთქავდა, კანკალებდა და ამიტომაც ძალს თითქო შეეშინდა. მონადირეც მიუახლოვდა შველს, თავზე ხელი გადაუსვა მომაკვდავს, რომელიც ოღნავ შეინძრა და მაშინვე დალია სული. მონადირემ ჯერ კარგა ხანს სიბრალოებით უყურა, მერე ჩამოჰკიდა ხეზე და დაიწყო ტყავება. როცა გაათავა, დანთო ცეცხლი, გათალა შამფური, ჩამოსჭრა საუკეთესო ნაჭერი და შესაწვევათ დაუღო ცეცხლზე.

უცებ ძალი წამოვარდა და გაექანა იქით მხარეს, საიდანაც უცხის ხმა შეესმა. შეშინებულმა მონადირემ თოფს ხელი მოაღო, მაგრამ ისევ ძირს დაუშვა, რადგან დაინახა, რომ ვიღაც ღრმა მოხუცი მოდიოდა. ძალი მიუახლოვდა თუ არა მოხუცს მაშინვე უკან დაბრუნდა და ლაქუცით მოირბინა პატრონთან. მონადირეს რალაცნაირათ გულმა ძგერა დაუწყო, ვერ გაეგო ვის იყო ის მოხუცი და ან საიდან მოდიოდა. მომავალი მიუახლოვდა მონადირეს, სალამი მისცა და დალოცა. მონადირემ მადლობა გადაუხადა და სთხოვა, რომ დამჯღარიყო. მოხუცმა შეუსმინა თხოვნა და მის პირდაპირ ქვაზე ჩამოჯდა. მონადირემ მოხუცს წვადი შესთავაზა, იმან მადლობა გადაუხადა და დაუმატა, „რომ კბილები არა მაქვს და ვერ გიანლებიო. და როდესაც შეიტყო რომ მონადირე უშვილო იყო ანუგეშა:—შენ ცოლს მიეცემა შვილი, აი, ამ შველის ლეიძლისაგანაო. გეტყობა არა გჯერა, მაგრამ აბა სცადე, ლეიძლი გასჭერი სამათ და შეაქამე შენ ცოლს ერთი ნაჭერი დილით, ერთი შუადღისას და ერთიც საღამოსო. უეჭველათ გეყოლებათ შვილი და სახელათ სამ-ნაჭერა დაარქვით, ის იქნება შენი მხსნელიო“. მოხუცმა ეს სიტყვა გაათავა თუ არა მყისვე უჩინარ იქმნა. მონადირეს უნდოდა მადლობა გადაეხადა მოხუცისათვის, მაგრამ თვალიც ვეღარ მოჰკრა.

მონადირე მაშინვე გაეშურა შინისაკენ და ისე მოიქცა, როგორც მოხუცმა დაარიგა. რამდენიმე ხნის შემდეგ ეყოლათ ეჭვი და, როგორც მოხუცმა უთხრა, უწოდეს სახელათ სამ-ნაჭერა.

ყმაწვილი ისეთი ღამაზი და მშვენიერი დაიბადა, რომ ყველა იმის მნახველები მონადირეს და მის ცოლს შენატროდენ, რა კარგი შვილი გყავთო; ეინც წლით იზდებოდა მონადირის შვილი თვით იზდებოდა, ხუთი თვისა რომ შეიქნა მნახველებს ხუთი წლისა ეგონათ.

ერთხელ სამ-ნაჭერას მამა წაეიდა სანადიროთ, მოჰკლა ირემი და დაუწყო სამწვადეს წვა. ამ დროს ისე მოეჩვენა მონადირეს თითქო მიწა ინძრეოდა, გაიხედა და დაინახა, რომ უზარმაზარი მღვეი მოდის. ძალლი შიშისაგან პატრონს ამოეფარა და დაიწყო საცოდავით წკმუტუნნი. მონადირესაც ძრიელ შეეშინდა. მღვემა რომ კაცი დაინახა გაეშურა იმისაკენ კბილების ღრქენით. მიუახლოვდა თუ არა ჯერ ირემს სწვდა მძლავრი ხელებით და პატარა ლუკმასავეთ გაგზავნა გაუმადლარ მუცელში. მონადირე შიშისაგან კანკალებდა, დარწმუნებული იყო, რომ იმასაც ირემის დღე დაადგებოდა და მოაგონდა ის შევლი, რომელიც ისე შეუბრალებლათ მოჰკლა:—ახლა მე ვიღუპები იმ შევლისავეთ, ამ უზარმაზარ და გაუმადლარ მღვეისაგანო, გაიფიქრა მონადირემ. ამ ფიქრის დროს, მღვემა ამასაც მოაელო თაქასი მძლავრი კლანჭები, გადაყლაპა და გაუდგა გზას. ძალმა იღმუელა, იღმუელა და კულ-ამოძუებული გაიქცა შინისაკენ, რათა შესაზარი ამბავი სახლობისთვის ეცნობებინა.

სამ-ნაჭერა მაშინვე მიხედა, რომ რამე უბედურება შემთხვევია მამაჩემსო, დედა-კი დაიწყო ტირილი და გლოვა. სამ-ნაჭერა მივიდა დედასთან და უთხრა:—მე ახლა ათი წლისა ვარ, ნება მომეცი წავიდე და დავიხსნა მამა განსაცდელისაგანო. დედა ბეგრს ემუდარა, შენ მაინც ნუ დაიღუპავ თავსაო, მაგრამ სამ-ნაჭერა აღარ მოეშვა და დედამაც ნება მისცა.

ადგა სამ-ნაჭერა, გადაიკიდა მხარზე მშვილდ-ისარი, წაიყვანა

ძალი და გაუდგა გზას, მხოლოდ არ იცოდა საით უნდა წასულიყო, მაგრამ ძალი გონიერულად გაუძღვა წინ სამ-ნაჭერს და მიიყვანა იმ ადგილას, სადაც მდებარე მონადირე გადაყლაპა. სამ-ნაჭერა დარწმუნდა, რომ უბედურება აქ უნდა მომხდარიყო, რადგან მამის იარაღი იქ ეყარა. იმანაც მოჰკლა ირემი და დაუწყო სამწვადეს წვა. ამ დროს თითქო მიწა იძრა. გაიხედა სამ-ნაჭერამ და დაინახა უზარმაზარი მღვივი. იფიქრა, უთუოთ ეს უნდა იყვეს მამიჩემის მკვლელო.

მღვივა, დაინახა თუ არა სამ-ნაჭერა, დაუძახა: სასიკვდილოდ მოემზადეო:

სამ-ნაჭერამ უპასუხა:

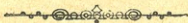
— შორიდან ძაღლებიც იყვებებიან, ახლოს მოდი და გაგცემ პასუხსაო.

გაკულისებულმა მღვივა მიაშურა სამ-ნაჭერასკენ, უკანასკნელმა სტყორცნა ისარი და გვერდში გაუყარა, მღვივა ისარი გამოიძრო და მიეარდა სამ-ნაჭერას, უნდოდა ხელი მოეელო და დედამიწაზე დაენარცხებინა, მაგრამ ადვილიდანაც ვერ დასძრა. მაშინ სამ-ნაჭერამ წააელო ხელი მღვივს, აიყვანა და ისე მაგრა დასცა ძირს, რომ მღვივა განუტევა ბოროტი სული. სამ-ნაჭერამ გაუპო მღვივს მუცელი და გაანთავისფლა საყვარელი მამა, რომელსაც თმა სრულიად გათეთრებოდა ჯავრისაგან. შვილმა წამოიყვანა მამა, გზაზე ბევრი ნადირი დახოცეს და დაბრუნდნ მშვიდობიანათ სახლში.

ამას შემდეგ სამ-ნაჭერა დადიოდა სანადიროთ და ნანადირევით კვებოდა მშობლებს. სამ-ნაჭერამ შეირთო ცოლი და ისეთი ქორწილი გადაიხადა, რომ ჩიტის რძეც-კი არ დაჰკლებიათ.

მე იქ ვიყავი, ყანწით ღვინოს ვსვამდი, ღვინო უღვავებზე გარბოდა და პირში ერთი წვეთიც-კი არ ჩასულა.

აღ. ტუტჩიჩიძე.

ქველი ისტორია.

(ერნესტ ლავისისა)

რომის იმპერია.

მშენებელი და მშენებლები. რომაელებმა ბევრი ქვეყნები და იპყრეს. კეისრები ანუ იმპერატორები რომბდენ და იმორ-ჩილებდენ სხვა-და-სხვა ქვეყნებს ასი წლის განმავლობაში. ისინი უკან ბრუნდებოდენ მხოლოდ მაშინ, როცა მიადგებოდენ უდაბნო ადგილს ან დიდს მდინარეს, როგორც მაგალითათ რეინს და დუნაის. ყველა ამ დამორჩილებულ ქვეყნებისაგან შეადგინეს რომის ურის სასულმწიფო. ამ ქვეყნებს ეწოდება დღეს ინგლისი, იტალია, საუზანგეთი, შვეიცარია, ბავარია, ავსტრია, მთელი ოსმალეთი, მთელი მცირე აზია, სირია და მთელი ჩრდილოეთ აფრიკა. ეს განუსაზღვრელი სიერცე იყო დაყოფილი 46 პროვინციებათ. ამ დიდ პროვინციებში გზაენიდენ რომაელ მმართველს, რომელიც განაგებდა ჯარის საქმეს და მსაჯულის დანიშნულებასაც ასრულებდა. გზაენიდენ აგრეთვე რომაელ მოხელეს ხარკის მოსაკრეფათ. ეს მმართველნი, მმართველობის მაგიერ, უფრო რომის ქვეშევრდომთ ცარცვაედენ. სენატი ყოველისფრით ნებას აძლევდა მათ. როდესაც კეისრები გამწესდენ ისინი თვალ-ყურს ადვენებდენ მმართველებს და არ აძლევდენ ნებას, რომ ცუდათ მოქცეოდენ პროვინ-

ციების მცხოვრებლებს. ამისათვის პროინციელებს დიდათ უხარო-
დათ და თითქმის ბედნიერათ გრძნობდენ თავს, როცა სენატის ად-
გილი კეისრებმა დაიჭირეს.

2) თოწმეტი კეისარი. თორმეტ პირველ კეისარს, რომლებიც
მეფობდენ რომში ქრისტეს დაბადების წინ 28 წელიდგან—ქრისტეს
დაბადების შემდეგ 96 წლამდე, უწოდებენ საზოგადოთ ათოწმეტ კეი-
სარს. იმათ ჰქონდათ დიდი და განუსაზღვრელი უფლება; ყველანი
ემორჩილებოდენ იმათ ბრძანებას და მტკიცეთ სწამდათ, რომ კეი-
სარი იყო თვით ცოცხალი კანონი. ზოგი მათგანი ამ განუსაზღვ-
რელ უფლებით სარგებლობდა სახელმწიფოს სასარგებლოთ, მაგა-
ლითათ აეგუსტი, ტიტუსი და ვესპასიანე. მაგრამ უპირავედესობა-კი
ცუდათ ხმარობდა ხალხისაგან მინიჭებულ ამ უფლებს და ზშირათ
დიდ ბოროტებას ჩადიოდა: ტიბერი, ნერონი და დომიციანი იყვენ
მეტათ ძუნწი და სასტიკნი; ისინი სიკვდილით სჯიდენ ისეთ კაცებს,
რომლებიც მათ არ მოსწონდათ და ართმევდენ მდიდრებს ქონებას.
ზოგი კეისარი მთლათ გიჟურათ იქცეოდა. მაგალითათ, კალიგულა
ბრძანებას სცემდა, რომ მისთვის თაყვანი ეცათ ისე, როგორც ღმერ-
თისათვის და იმ ცხენს, რომელზედაც თითონ იჯდა ხოლმე კონსუ-
ლის ღირსება მისცა. კლავდიუსი და ნერონი, რომ მმართველობის
შრომა თავიდან მოეშორებინათ, მართვის ნებას აძლევდენ მონებსა
და განთავისუფლებულს ყმებს.

3) ანტონინები. ხუთი კეისარი, რომლებიც ამათ შემდეგ მე-
ფობდენ (96—192 წ. ქრისტეს დაბადების შემდეგ) ძლიერ ჰკვიანე-
ბი იყვენ, იმათ უწოდებდენ ანტონინებს. რომაელებს ამათ დრომ-
დე არა ჰქონიათ დაწერილი კანონები, თითოეული მსაჯული თვი-
თონ ადგენდა კანონებს და საკუთარის კანონით სჭირდა სამართალს.
ანტონინებმა გამოსცეს ბრძანება სამუდამოთ დაედგინათ ეს კანონე-
ბი, და თავისთავადაც მიუმატეს ახალი დებულებანი. მებატონეებს
მანამდე სრული უფლება ჰქონდათ თავიანთი მონების ხოცვისა; ეს
იმათ აღეკრძალათ 131 წელს. ანტონინებმა შეადგინეს წამაქლთა

სამართალი ისე გონიერულათ, რომ იმ დროიდან ამ სამართალს დაწერილ სიბრძნეს უწოდებდნენ. ევროპელებს დღესაც ბევრი რამე აქვთ გადაღებული თავის რჯულის დებულებებში, რომელი „სამართლიდან“. ანტონინები იყვენ აგრეთვე მამაცი და გამოცდილი სარღლები. იმათ ადვილათ მოაშორეს რომს ბარბაროსი ხალხი, რომელიც რომის იმპერიას აოხრებდა მდინარე დაუნაის გაღმა ნაპირებიდან.

4) რომის ცივილიზაცია. რომაელნი პირველში გაუნათლებელნი იყვენ. იმათ ენერჯებოდათ მხოლოთ ბრძოლა და მიწის მუშაობა, მაგრამ რადგანაც ხშირი მისელა-მოსელა ჰქონდათ აზიისა და საბერძნეთის ერებთან, ამიტომ ადვილათ შეისწავლეს წარჩინებულ თხზულებათა წერა, საჯაროთ სიტყვების წარმოთქმა, მშვენიერ ძეგლებისა და ქანდაკებათა კეთება. იტალია, საფრანგეთი, ისპანია და ინგლისი დიდხანს იყვენ ველურ მდგომარეობაში; ქალაქები იმათ არა ჰქონდათ და ქვეყანა დაფარული იყო უზარმაზარი ტყეებით. როცა რომაელებმა დაიპყრეს ეს ქვეყნები, იმათ გააკეთეს გზატყეცილები; დააარსეს ქალაქები, ააგეს ტაძრები, თეატრები და გააკეთეს საზოგადო აბანოები და შეასწავლეს მკვიდრთ ყველა ის ხელოვნება, რომლებიც იმათ ისწავლეს ბერძნებისაგან. ყველა მცხოვრებლები ლაპარაკობდნენ რომაელებსაგან ლათინურათ და ცხოვრობდნენ, როგორც რომაელები.

5) ჯარის პატრონაჲ. ანტონინების შემდეგ (142—154 წ.) გამეფებული იმპერატორები თავისუფლათ ვერ მმართველობდნენ. ჯარის-კაცები მეტათ გაბატონდნენ. თუ კეისარი არ მისცემდა იმათ ბლომათ ფულს, ან და არ დაეთანხმებოდა რაზენდმე, ჰკლავდნენ და სხვა კეისარს აყენებდნენ. იმ დროს რომის ჯარი რამდენიმე იყო: ერთი ინგლისში, მეორე მდინარე რენის ნაპირებზე, მესამე ლუნაიაზე, მეოთხე სირიაში. ხშირათ მოხდებოდა ხოლმე, რომ ერთმანეთს დაუკითხვათ, თითოეული ჯარი აირჩედა კეისარს და შემდეგ ერთმანეთს ებრძოდნენ. ათი წლის განმავლობაში (259—970 წ.წ.) ერთსა და იმავე დროს ოცამდე კეისარი მეფობდა. ზოგი კეისარი ძლიერ

უცნაური იყო, მაგალითად ჰელიოგაბალი, ახალგაზდა სირიელი მღვდელი, რომელიც ატარებდა ქალის ტანისამოსს.

6) დაფუძნება კონსტანტინოპლისა. ბოლოს გამოჩნდნენ ისეთი იმპერატორები, რომლებმაც, როგორც უწინ ჯარის-კაცებთან ნამყოფებმა, იმდენი გამჭირვალობა გამოიჩინეს, რომ ქვეშევრდომები დაიმორჩილეს. შინაურული ომების ასაცილებლათ იმათ გადასწყვიტეს, ორი თანასწორი კეისარი ყოფილიყო: ერთი დასავლეთში, მეორე აღმოსავლეთში. შემდეგ კონსტანტინე კეისარმა 326 წ. ახალი ქალაქი ააშენებინა, სახელათ კონსტანტინეპოლი. ამ ქალაქის აშენებას მოუხდნენ ოთხ წელიწადს; ეს იყო დიდი ქალაქი, რომის მსგავსი. იქ ძალით გადასახლეს მახლობელი ქალაქების მცხოვრებნი და აღმოსავლეთის იმპერატორმა კონსტანტინეპოლი გახადა თავის სატახტო ქალაქათ.

7) აღმოსავლეთის იმპერია. ამას შემდეგ ორი იმპერატორი იყო. ერთი კონსტანტინეპოლში, მეორე იტალიაში. ესენი ისე-კი არ ცხოვრობდნენ, როგორ რომის კეისრები. აღმოსავლეთის იმპერატორები ატარებდნენ ძვირფასი ქვებით მოჭედილ გვირგვინს, ისდნენ დიდ სასახლეებში ოქროს ტახტზე, ტანთ ეცვათ გრძელი და განიერი ოქრო-მკვდით ნაკერი ტანისამოსი.

ყველა, ვინც-კი მიუახლოვდებოდა იმპერატორს, მუხლს იღრეკდა მათ წინაშე და თაყვანს სცემდა. იმათ გარს ეხვია დიდი ამაღა და მსახურნი, რომლებიც თაყვანს სცემდნენ მათ, როგორც ღმერთს. იმათი სასახლე ძრიელ ჰგავდა ძველებურ სპარსეთის მეფეების სასახლეებს. ამ სახელმწიფოს ერქვა, აღმოსავლეთის იმპერია.

8) დაცემა დასავლეთის იმპერიასა. იმპერატორებს უნდებოდათ დიდ ძალი ფული, სასახლისა და ჯარების შესანახათ. ამისათვის ყველა ქვეშევრდომთ დიდ გადასახადს ახდევინებდნენ. და თუ რომელიმე მკვიდრი ვერ შესძლებდა შეწერილ ხარჯის გადახდას, მაშინ იმ ქალაქის მცხოვრებ მდიდრებს ახდევინებდნენ მათ მაგიერ. ასის წლის განმავლობაში თითქმის ყველა მდიდარი კაცები გაღარობდნენ; სა-

ხემწიფოში აღარ მოიპოვებოდა საკმაო ხალხი არც მიწის შესამუშავებლათ არც ქვეყნის დასაცველათ. ბარბაროსთა ლაშქრები შეესივნენ რომის იმპერიას ყოველ მხრიდან და 476 წელს ერთი ლაშქარის წინამძღოლმა, ოდოაკრმა ტანტიდან, გადააგდო უკანასკნელი რომის იმპერატორი და იმ დროიდან მეფობდა მხოლოდ ერთი იმპერატორი კონსტანტინეპოლში.

ქრისტეს საწმუნოება.

1) ძველი საწმუნოება. ბერძნებისა და რომაელების რწმენით ქვეყნიერებას მართავენ რამდენიმე ღმერთები, რომლებსაც ჰქონდათ ადამიანის სხეული. იმათ გამოსასახავათ ბერძნები აკეთებდნენ კერპებს, ე. ი. ხისა ან მარმარილოს ქანდაკებას. იმათი წარმოდგენით ეს ღმერთები მეტათ შურიანები და სიმდიდრის მოყვარულნი იყვნენ. ბრაზობდნენ, თუ მათ ხალხი ნაკლებ ყურადღებას აქცევდა. ხალხი მათთვის აშენებდა ტაძრებს. მიჰქონდათ სხვა-და-სხვა ძვირფასეულობა და მსხვერპლათ სწირავენ ხარებსა და ცხვრებს. ღმერთების პატივსაცემლათ არდვენდნ ღრამებს, მაგრამ იმას-კი არაეინ ფიქრობდა, რომ უმჯობესი იყო რამე კეთილი საქმე მოექმედებინა მათ პატივსაცემლათ.

2) ქრისტეს საწმუნოება. იესო ქრისტე-კი ყველას იმას ასწავლიდა, რომ ღმერთი ერთია, „მამა ზეენო, რამეული საწმუნოების შინა“. ასწავლიდა, რომ ღმერთს ვერ ასიაშენებ ცხვრების მსხვერპლათ შეწირვით და სხვა-და-სხვა მორთულობით. იგი ამბობდა: თავდაპირველათ უნდა გიყვარდეს ღმერთი, აგრეთვე უნდა გიყვარდეს სხვა ხალხიც, რომელთაც ყოველთვის უნდა დაეხმარო, დაეხმარო მამინაც-კი, თუნდაც რომ შენს წინააღმდეგ იქცეოდეს იგიო. ყველა ძმები ხართ, ერთი ღმერთის ძენი, როგორც ღმერთი, ისე მღვდლებიც, როგორც მონები ისე მეფეებიც, ამისათვის ყველანი თანა-

სწორნი ხართო. ამ გვართ ქრისტე ქადაგებდა თანასწორობას და ძმობას.

4) მოციქულები. ქრისტემ გამოუცხადა თავის მოწაფეებს: „წარველით და ასწავეთ ყველა ერებსაო“. მოწაფეებს უწოდებდნენ მოციქულებს. ისინი გაემგზავრნენ აზიისა და საბერძნეთის სხვა-და-სხვა ქალაქებში საქადაგებლათ. იმათ აუწყეს ხალხს, რომ იესო ქრისტეა ძე ღვთისა, გამოგზავნილი მხსნელათ და მაცხონებლათ იმ კაცთა, რომელნიც მას ერწმუნებინ. იმ დროს ქვეყნათ ბევრი უბედური და საწყალი ხალხი იყო, ბევრი უმწყო მონა, რომლებსაც ბატონები სცემდნენ, აწვალებდნენ და ამწყვდედნენ დაბორკილებს ბნელ საპყრობილეში. ამ გაჭირებულებმა სიხარულით მიიღეს ახალი სარწმუნოება, რომელიც უქადა მათ სიკვდილის შემდეგ სამოთხეს, თუ ისინი ირწმუნებდნენ ქრისტეს, იცხოვრებდნენ კარგათ და პატიოსნათ.

4) ეკლესია. მალე ქრისტიანები გაჩნდნენ იმპერიის ყველა ქალაქებში, სირიიდან დაწყებული ისპანიამდე. პირველში მათი რიცხვი ძალიან მცირე იყო და მეტათ ღარიბნი. შემდეგ ამ რიცხვმა იმატა თანდათან. ქრისტიანები იკრიბებოდნენ სულ ყველა ერთათ და კითხულობდნენ საღმრთო წერაღს, ვაღობდნენ სასულიერო სიმღერებს და იღებდნენ წმ. საიდუმლოს. ამგვარ კრებას უწოდებდნენ ეკლესიას და ყველა ეს ეკლესიები შეადგენდნენ ქრისტეს ეკლესიას.

5) მოწამენი. იმპერატორები, მათი მმართველები და თითქმის მთელი ხალხი ისევ უწინდელს სარწმუნოებაზე იდგა და მას იცავდა. იმათ სძულდათ ქრისტიანები, როგორც მათი ღმერთების უარის მყოფენი. იმპერატორებმა გამოსცეს ისეთი კანონები, რომლითაც სიკვდილით სჯიდნენ ქრისტიანებს, თუ ისინი კერაებს თაყვანს არ სცემდნენ. ქრისტიანებს სიკვდილით სჯიდნენ რომაელების ჩვეულებისამებრ: მიაკრავდნენ ცირკში სვეტებზე და საზოგადოების გასართობათ მიუშვებდნენ ლომებს, ვეფხებს და სხვა მხეცებს, რომლებიც ნაკუწ-ნაკუწათ გლეჯდნენ საცოდავებს. მაგრამ ქრისტიანებს არ ეშინოდათ წვალებისა და ხშირათ თვითონ აცხადებდნენ, ქრისტიანები

ვართო და უფარდებოდენ ხელში მართებლობას. ისინი, ვისაც ამ ნაირათ აწვალდებდენ, წმიდანებათ იწოდებოდენ და ქრისტიანები თავანსა სცემდენ მათს ნაშთებს.

6) ქრისტანობის გამაჩვენებელი. მიუხედავად ამგვარ დენისა იმპერატორის მკვიდრნი მაინც ბევრი გაქრისტიანდა და სამასი წლის განმავლობაში თითქმის ყველა ქალაქების მცხოვრებლები ქრისტეს სარწმუნოებისანი შეიქნენ. კონსტანტინე იმპერატორმა 311 წელს გამოსცა ბრძანება, რომელიც ნებას აძლევდა ყველას, ვისაც სურდა, ქრისტეს რჯული მიეღო. იმ დროს ყოველ ქალაქებში იყო ქრისტიანების თავი კაცი, რომელსაც უწოდებდენ ეპისკოპოსს, ანუ მეთვალყურეს. ამ ეპისკოპოსებს დიდი გავლენა ჰქონდათ ხალხზე, ისინი იწვევდნენ ხალხს სათათბიროთ, არჩევდნენ სარწმუნოებრივ საქმეებს და ამ მოწვევას და თათბირს ეძახდნენ მსოფლიო კრებას. პირველი მსოფლიო კრება მოხდა ნიკეაში 325 წელს. ამ კრებაზე ეპისკოპოსებმა შეადგინეს სიმბოლო სარწმუნოებისა, (ანუ სარწმუნოების წესები) „მარწამს“, რომელსაც ახლაც ვალობენ წირვის დროს ეკლესიაში.

7) წამბრძოლები (კერპთ-თაყვანისმცემელნი). მაშინ ჯერ კიდევ არ ესმოდათ, რომ ყველას უნდა ჰქონდეს ნება ისე ილოცოს, როგორცა სურს ან და როგორც თვისი სარწმუნოების წესები ავალდებობს. იმ დროს სხვა რჯულის ხალხს ისე-კი არ ექცეოდნენ მეგობრულათ, ძმურათ, როგორც ახლა ჩვენს დროში, ქრისტიანი იმპერატორები ისე სტანჯავდნენ წარმართებს, როგორც წარმართნი იმპერატორები ქრისტიანებს. თეოდოსი იმპერატორმა 394 წ. სიკვდილი მიუსაჯა ყველა კერპთ-თაყვანისმცემელს. წარმართები კიდევ იყვნენ დარჩენილი ზოგიერთ სოფლებში. ისინი იკრიბებოდნენ სალოცავათ ტყეებში კერპის ან წმიდა ხის გარშემო. კერპთ-თაყვანისმცემლებმა მიაღწიეს მეექვსე საუკუნემდე.

ნ. შენგელაძე.

ა ნ დ ა ზ ე ბ ი.

(წამოდგენილი კ. სენიაშვილისაგან).

თავის დროზე დაღეული შხამიც ტკბილიაო.

—

(წამოდგენილი ქაჩუკელი ოსებში—საგან).

კიღობანი რომ პურით სამსე იყოს და კოკა წყლით
ობოლს მაინც შიან და სწყურიანო.

—

ეირს რომ ზურგი აქაედება სახაბაზოს კარს მიადგებაო.

—

რაც ფხიზელს გულში უძევს—ის მთერალს ენაზე აკერიანო.

—

გ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი.

(გურჯაში ჩაწერილი ნ. ნაკაშიძისგან).

უბტი-უბტი—უბტალია,
 უბტალ ზევით—გუდალია,
 გუდალ ზევით—ფიქალია,
 ფიქალ ზევით—მიკრიქია,
 მიკრიქს ზევით—მიქყიტია,
 მიქყიტ ზევით—მთაი არის,
 მთაზე ტყვია.

(წამოადგენილი მღ. ბეს. გაშაძისგან).

გლაზა გულისა არის, ბევრი ტანისამოსი აცვია
 და ეინც იმას გახლის მწარეთ ატირებს.

წყალში იბადება და წყლისა-კი ეშინია.

ბევრ ბალახს მაკუმევენ, სილას მაყლაპავენ,
 კბილებს მაგლეჯენ და ისევე მიკეთებენ.

ათას ძმას ერთი სარტყელი არტყია.

ჩქარა გამოსათქმელი.

(წამოადგენილი თორნიკესაგან).

ცას მოუწმენდ—მოუწმენდია,
მოუსკანჩურ—მოუსკანჩურებია,
კურდღელსა ხარი გაუბამს,
დაუსახნის—უღელ—ტაბიკებია.

შ ა რ ა დ ა.

(წამოადგენილი ალ. შიუკაშვილისაგან).

სიტყვის ნახევარს გეგონებ,
ფრინველი დღისით მძინარი;
იძახის, მაგრამ ბნელაში
ვერ ხედავთ იგი ვინ არი;
ბოლო მისი კი წყალია—
სოფელ ფშაველში მდინარი;
მთელი სიღნაღის მაზრაში
სოფელია უჩინარი,
მშვენიერი ჰური იცას
გულისა მოსალხინარი.

რებუსი

(წარმოდგენილი სთავაზ. სკოლის მოწ. ნ. ნამორაძისგან).

გათქვეფილი
მაწონი

კეში

მ
წ

ცოლის
მული

№ V გამოცანებისა.

გამოცანები: 1) ლელი, 2) თოელი, 3) ცის ნამი, 4) მდინარის კიდეები.

ზმა: ვარდი, ჯოჯო, ხე, კუ, ადამ, კიდე.

შარადა: აელაბარი.

რეზუსი: ბრმა ქათამს ასე გონია

ყველგან ხორბალი ყრიაო.

ზოგი გამოცანები, შარადა და რეზუსი გამოიცნეს: გორის პროგიმნაზიის მოსწავლემ თამარა წერეთელმა და გორის სამრევლო ორკლასიანი სკოლის მოსწავლემ ანნა ონიაშვილმა.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

НА 1903 ГОДЪ

на издающуюся въ Тифлисъ политическую и литературную ежедневную газету

„НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ“

(XX-й годъ изданія)

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ

съ доставкой и пересылкой:

на 12 мѣсяцевъ . . .	7 р.—к.		на 6 мѣсяцевъ . . .	4 р.—к.
„ 11 „ . . .	6 „ 50		„ 5 „ . . .	3 „ 50
„ 10 „ . . .	6 „ —		„ 4 „ . . .	3 „ —
„ 9 „ . . .	5 „ 50		„ 3 „ . . .	2 „ 50
„ 8 „ . . .	5 „ —		„ 2 „ . . .	2 „ —
„ 7 „ . . .	4 „ 50		„ 1 „ . . .	1 „ —

За границу: на годъ 14 р., на полгода 8 р., на 3 мѣсяца—5 руб.

Допускается разсрочка платежа: къ 1-му января—4 р., съ 1-му юня—3 р.

Для сельскихъ учителей, народныхъ и школьныхъ библиотекъ и благотворительныхъ учреждений сдѣлана скидка: годовая плата для иногородныхъ—6 руб., для городскихъ—5 руб.

Подписка принимается не иначе, какъ считая съ 1-го числа каждаго мѣсяца—въ Тифлисъ, въ конторѣ газеты, Бяратинская ул., д. № 8.

Плата за объявленія: для Кавказскаго края на 1 стр. одинъ разъ—15 коп. (со строки петита), на 4 стр—8 к. Объявленія, печатаемыя болѣе одного раза, на 1-й стр.—10 к. (со строки петита), на 4-й стр.—5 коп. За годовыя объявленія—значительная скидка.

საქმაწვილო ნახატებიანი ყუთნალი

„ჯეჯილი“

წელიწადი მეოთხე

გამოვა 1903 წელსაც თვეში ერთხელ იმავე პროგრამით, როგორათაც აქამდის.

ყუთნალი „ჯეჯილი“ მიღებულია თფილისის საეპარქიო და ეკლესიის ოლქის სამოსწავლო რჩევებისაგან სასწავლებლების სამკითხველოებში საკითხავათ.

ყუთნალი „ჯეჯილი“ თფილისში დატარებით ღირს 4 მან. თფილისის გარეშე გაგზავნით 5 მან. ცალკე ნომერი 50 კაპ.

ხელის მოწერა შეიძლება მხოლოდ წლით და ნახევარ წლით.

ხელის მოწერა მიიღება:

- 1) თფილისში—წერა-კითხვის გამ. საზოგადოების“ კანცელარიაში (Дворцовая ул. д. Груз. Двор., № 101), და თეთ „ჯეჯილი“-ს რედაქციაში (Артиллер. ул. № 5, возлѣ Кадетскаго корпуса).

ფოსტის ზღრესი: *Въ Тифлисъ, въ редакцію грузинскаго дѣтскаго журнала „Джеджили“.*

რედაქტორ-გამომცემელი ან. თუმ.-წერეთლისა.